

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## De Europese Integratie als vraagstuk van nationaal recht

Rede uitgesproken door Z. Exc. SAMKALDEN, Minister van Justitie van Nederland, vóór het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel op 27 februari 1957

In 1939 schreef de Engelse auteur W. H. Auden over Europe het volgende :

« In the nightmare of the dark  
All the dogs of Europe bark  
And the living nations wait  
Each sequestered in its hate. »

Mijn landgenoot, de heer E.N. van Kleffens, die zijn sporen op het gebied van de internationale samenwerking wel verdiend heeft, optimist is gebleven, doch tegelijkertijd een realist is, schreef in de eerste bijdrage tot het *Annuaire Européen* van 1955, dat deze sombere woorden thans gelukkig minder dan ooit toepasselijk zijn. Zelfs indien, zo gaat hij voort, het juiste begrip voor de werkelijke noden van West-Europa nog niet zover is doorgedrongen als wel noodzakelijk is, toch wordt in brede kring naar samenwerking gezocht. De mate waarin West-Europeanen vreemdelingen voor andere West-Europeanen zijn wordt kleiner en kleiner. In toenemende mate is men zich bewust dat ook voor Europa van betekenis moeten worden de woorden van Benjamin Franklin, toen hij de Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring tekende : « We must all hang *together*, or assuredly we shall hang *separately* ». Het besef van deze noodzaak dwingt voorts tot de erkenning, dat de Europese landen staan voor grote, fundamentele politieke beslissingen, die op korte termijn moeten worden genomen. Daarbij weet men, dat die beslissingen verreikende gevolgen zullen hebben. Gevolgen, waarvan men de draagwijdte thans nog meer vermoeden dan doorgronden kan. Zeker is, dat zij niet alleen liggen in het vlak van de samenwerking op economisch en sociaal gebied, het terrein, waarop thans de eerste Europese organen zijn of worden gebouwd. Ook voor het rechtsleven zullen de gevolgen in toenemende mate blijken en zij zullen ook daar niet zonder problemen zijn.

Mijnheer de voorzitter, toen uw bestuur mij enige weken geleden uitnodigde om in uw kring te komen spreken, had ik een drievoudige aanleiding om uw uitnodiging met graagte te aanvaarden. Vooreerst, omdat ik bijzonder gevoelig ben voor de eer, die mij

hiermede tebeurt valt ; in de tweede plaats omdat ik daardoor de gelegenheid zou krijgen uw aandacht te vragen voor enkele problemen, die nu binnen ons gezichtsveld liggen, terwijl ze tot dusver bij mijn weten nog niet in hun samenhang en diepte werden onderzocht ; in de derde plaats omdat ik deze problemen mag aanduiden in het land, welks minister van Buitenlandse Zaken het wordend Europa op zulk onnavolgbare wijze sterkt en steunt in zijn vaak moeizame maar onmiskenbare groei.

Maar alvorens u die problemen voor te leggen moet ik twee voorbehouden maken :

1) Het integratie-streven zelf of de daaruit voortgekomen verdragen en ontwerp-verdragen zou ik niet discutabel willen stellen. Ik zou het voor vanavond als gegeven willen aanvaarden. Op dezelfde wijze als we de technische en economische ontwikkeling somtijds als gegeven aanvaarden moeten. We discussiëren bij een eventuele nieuwe regeling van het auteursrecht niet over de wenselijkheid of de onvermijdelijkheid van de televisie, de wire-recorder, de langspeelplaat. Het zijn gegevens waarvan we voor de te ontwerpen regeling uitgaan. Evenzo is het gesteld met de ontwikkeling van het luchtverkeer. Als we de vraag onder het oog zien of het luchtvaartuig een bijzondere plaats in ons zakenrecht moet innemen, discussiëren we ook niet over de mérites van de moderne luchtvaart-ontwikkeling. Deze is voor dat onderzoek een gegeven. Zo zou ik ook de Europese ontwikkeling vanavond als een gegeven willen zien.

2) Mijn tweede voorbehoud zal u wellicht meer dan net eerste teleurstellen. Het is meer mijn bedoeling u de problemen voor te leggen, uw belangstelling er voor te vragen, dan een poging tot oplossing te wagen. Daarvoor zal veel meer, ook gezamenlijke arbeid, nodig zijn.

De ontmoetingspunten tussen het rechtsleven van de Europese landen worden als gevolg van de reeds gesloten of nog te sluiten verdragen talrijker. De behoefte aan zo niet uniforme, dan toch gelijkgerichte rechtsregels in het rechtsbestel der aan-

gesloten landen neemt toe. Maar dat is bij de eigen aard van onze volken en de tot op grote hoogte autonome ontwikkeling van het rechtsbestel geen klein probleem. We zien het aan het lotgeval van de eenvormige wet op het internationaal privaatrecht, aan de jarenlange arbeid aan het verdrag in zake de internationale koop. Aanpassing van rechtsregels is een moeizaam proces. De rechtsorde is nu eenmaal behoudend, omdat behoud een deel van de rechtszekerheid is en rechtszekerheid een primaire functie van de rechtsorde.

Mijnheer de voorzitter, aanpassing van nationale rechtsregels als gevolg van het integratie streven is een proces, dat zich in verscheidene vormen voordoet.

In de eerste plaats de aanpassing van de nationale wetgeving aan hetzij het verdrag tot instelling van een Europese gemeenschap, hetzij aan regelingen, die door een orgaan van de gemeenschap op grond van het verdrag worden uitgevaardigd, dus aanpassing van nationaal recht aan internationale rechtsregels; in de tweede plaats de aanpassing van de nationale wetgeving aan de situaties, die rechtstreeks voortvloeien uit het bestaan van de gemeenschap, zonder dat die situaties overigens in rechtsregels zijn uitgedrukt; in de derde plaats zou ik willen noemen de aanpassing van de nationale wetgeving aan situaties, die niet rechtstreeks voortvloeien uit het vestigen ener gemeenschap, maar die daarvan toch wel indirect het gevolg zijn.

Bij de in de eerste plaats bedoelde aanpassing heb ik het oog op de gevallen, waarin bij verdrag of bij regeling op grond van het verdrag een bepaalde rechtsplicht voor de Staten, die tot de gemeenschap behoren, wordt vastgesteld niet in de vorm van voorschriften, die de burgers direct binden — dan is immers geen aanpassing van het nationaal recht nodig — maar als opdracht aan de Staten om zelf in hun nationale wetgeving bepaalde voorschriften op te nemen. Het staat wel vast, dat in het verdrag tot instelling van de Europese gemeenschappelijke markt bepalingen zullen worden opgenomen over de invoerrechten, die voortaan zullen worden geheven in het goederenverkeer tussen de landen onderling. Elke nationale wetgever zal dientengevolge verplicht worden zijn voorschriften omtrent de tarieven op de bedoelde punten te herzien. Problemen zijn hier wel, maar ze zijn niet onoplosbaar. Ze betreffen hoogstens de samenwerking bij de voorbereiding tussen de landen om te komen tot een zoveel mogelijke gelijke inhoud en een zo mogelijk gelijktijdige inwerkingtreding van de bij het verdrag voorgeschreven bepalingen.

Het tweede vraagstuk noemde ik dat van de aanpassing van de nationale wetgeving aan situaties, die rechtstreeks door het bestaan van de gemeenschap worden geschapen. Ik moge ook deze situatie met een voorbeeld verduidelijken: het verdrag voor de gemeenschappelijke markt zal wellicht geen bepalingen bevatten over de bewaking van de grenzen van elk van de landen met derde, niet bij de gemeenschap aangesloten landen. Ook aan de organen van de gemeenschap is wellicht niet de bevoegdheid verleend om zodanige voorschriften uit te vaardigen. Uit het bestaan van een gemeenschap vloeit evenwel voort, dat elk land, voor zover die grensbewaking betreft, zich *sterk maakt* voor de belangen van de andere landen.

Het derde vraagstuk tenslotte heb ik genoemd de aanpassing van de nationale wetgeving aan situaties, die meer indirect ontstaan door het tot stand brengen van een gemeenschap. Die situaties vragen niet zozeer, dat het aan de gemeenschap deelnemende land zich *sterk maakt* voor de belangen van de andere landen

als wel, dat het op zich neemt de consequenties te aanvaarden van een uit het samengaan voortvloeiend intensiever worden van het verkeer van personen en goederen.

Mijnheer de voorzitter, alle drie facetten waarom het hier gaat zijn een gevolg van het feit, dat in het verdrag de regeling van het gemeenschappelijk belang aan de nationale wetgevers wordt overgelaten. Men zou zich kunnen afvragen of het niet de voorkeur verdient dat deze belangen worden geregeld door middel van Europese rechtsregels, die direct de burgers van de bij de gemeenschap aangesloten landen binden.

Wij hebben dan te doen met rechtsregels voor een bevolking met een zeer complexe structuur. Voor deze gehele bevolking moet het recht, als alle recht, appelleren aan het rechtsbewustzijn van de overgrote meerderheid van de burgers. Als alle recht moet ook dit gemeenschappelijke recht gelijkelijk gelden voor eenieder: om het even waar de burgers zich bevinden, moeten zij gelijke verplichtingen en gelijke bevoegdheden hebben. Voor dit gemeenschappelijke recht geldt ook, evenals voor het nationale recht, dat de normen niet alleen moeten worden vastgesteld, maar dat zij ook op gelijke voet moeten worden gevormd, versterkt en gehandhaafd. Hiervoor is vereist dat de rechtstreeks bindende voorschriften overal gelijkelijk worden geïnterpreteerd. In een gebied, waarin men zich van verschillende talen bedient, is dit niet eenvoudig. Nog moeilijker is het om de burgers van dit gebied, die in geheel verschillende omstandigheden leven, op gelijke wijze met dezelfde rechtsregels aan te spreken. Indien men deze moeilijkheden overziet, verbaast men zich niet dat na ruim twee eeuwen integratie de wetgevingen van de afzonderlijke States van de Verenigde Staten van Noord-Amerika nog op velerlei gebied uiteenlopen en dat de federale wetgeving zelfs in dat land nog een bescheiden plaats inneemt. Het is te verwachten, dat de wetgeving van internationale instellingen in Europa, die rechtstreeks de burgers van de betrokken landen bindt, zeker in de eerstkomende tijd nog veel geringer van omvang zal zijn. Rechtstreekse binding van alle burgers van de gemeenschap zal dus wel uitzondering blijven.

Maar dat betekent dat zeer vele vraagstukken, die de Europese integratie oproept, in de nationale wetgevingen hun antwoord zullen moeten vinden.

De eerste reeks betreft, zoals ik reeds opmerkte, de aanpassing aan bepalingen van het verdrag of aan beslissingen, die een orgaan der gemeenschap nam, op grond van het verdrag.

Een buitengewoon probleem van wetgeving wordt hierdoor niet geschapen. Immers reeds bij tal van verdragen hebben Staten verplichtingen op zich genomen in de interne gemeenschap bepaalde regels te stellen. Ik noem de verdragen tot instelling van de Internationale Arbeidsorganisatie, van de Wereld Gezondheidsraad, voorts de verdragen ter bestrijding van de handel in morfine en blanke slavinnen, ik kan ook wijzen op de gemeenschappelijke Tariefsorganisatie.

Toch is er een belangrijk accentverschil tussen de regels op grond van deze verdragen en die welke uit de Europese verdragen voortvloeien. Die verdragen beogen integratie en dat betekent dat men gelijke sociaal-economische mogelijkheden wil scheppen voor de burgers van de landen, die tot het geïntegreerde gebied behoren. Die gelijke mogelijkheden worden vooral door een gelijke rechtshandhaving gewaarborgd. Gebeurt dit niet, dan dreigt immer het gevaar, dat binnen het ene gebied van de gemeenschap meer of

minder vrijheid bestaat dan binnen het andere gebied en dat belanghebbende burgers uit het ene gebied, door de verschillen in het positieve recht bij de inwoners van het andere gebied in onevenredige mate ten achter staan c.q. bevoordeeld worden.

Kan men echter eenheid van rechtshandhaving waarborgen?

De nationale rechter zal vrijwel bij uitsluiting bevoegd zijn te oordelen over de schending van een nationaal wetsvoorschrift. Misschien zijn er wel mensen, die reeds rondlopen met de gedachte aan een Europese rechterlijke macht, die ook schending van nationale regels ter uitvoering van de Europese verdragen gegeven, beoordeelt.

Maar mijn verlangens gaan heel wat minder ver. Ik zou voorshands tevreden zijn met een door de Europese organen te verzorgen documentatie van al deze nationale rechterlijke beslissingen en een door de Europese organen te leggen contactmogelijkheid tussen advocaten en rechters uit de betrokken landen.

Geldt hetgeen ik voor de schending van een nationale rechtsregel opmerkte, evenzeer de toetsing van die nationale voorschriften aan het verdrag? Zal ook dit taak zijn van de nationale rechter? Wat Nederland betreft, in veel geringer mate; want de wet is voor de rechter onschendbaar en artikel 66 van de grondwet doet nationale wettelijke voorschriften alleen dan voor internationale bepalingen wijken als deze laatste rechtstreeks de burgers binden. Alleen in het laatste geval kunnen nationale voorschriften aan het verdrag worden getoetst. Maar hierbij moet dan ook het verdrag geïnterpreteerd worden. Is er een voorziening nodig om uiteenlopende interpretaties te vermijden? Moet aan het Europese Hof in dit veld een speciale taak worden toegedacht? Zulk een taak is zeker denkbaar. Ze zou evenwel voor allerlei in de nationale rechtspraak geijkte begrippen verrassende gevolgen kunnen hebben. Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal heeft b.v. in zijn eerste uitspraak beslist, dat, indien meer doelstellingen zijn nagestreefd en zelfs indien de Hoge Autoriteit zich naast geldige motieven heeft laten leiden door een niet gerechtvaardigd motief, de Beschikking daarom nog geen «*détournement de pouvoir*» zou opleveren, omdat door het niet gerechtvaardigde motief het wezenlijke doel niet zou zijn prijs gegeven. Er zijn uitspraken van rechters in andere landen, welke van een andere opvatting doen blijken: nl., dat de rechter dient te onderzoeken welk motief bij het nemen van de beslissing het zwaarst heeft gewogen, welke de «*cause déterminante*» is. Blijkt deze ongerechtvaardigd, dan is er — volgens die opvatting — *détournement de pouvoir*.

Ook hier zou ik naast een eventuele interpretatieve taak voor het Hof, vooral met minder spectaculaire middelen willen werken. Confrontatie van rechterlijke uitspraken, samensprekingen van rechters en advocaten uit de zes landen. Mijn ervaring is, dat er in het algemeen grote behoefte bestaat aan meer kennis van buitenlands recht en buitenlandse rechtspraak. Onbekend maakt onbemind. En al mag men niet a contrario zeggen, dat bekend raken is bemind worden, toch is grotere kennis een wezenlijke voorwaarde voor groter waardering voor het vreemde recht.

Tenslotte nog een enkel woord over een ander nationaal aspect van de door gemeenschapsorganen rechtstreeks gegeven regels.

Dit aspect schuilt in de medewerking, die de nationale ministers aan de totstandkoming van de regels moeten geven. De Raad beslist met eenstemmigheid of met gekwalificeerde meerderheid. In het nationale

staatsrecht speelt de vraag, of de leden van de raad elk voor het door hen ingenomen standpunt verantwoordelijk zijn aan het eigen, nationale parlement. Zo ja, dan kan de Raad als instituut van de gemeenschap moeilijker tot ontplooiing komen. Hij moet het dan in elk geval doen zonder het geheim van de raadkamer, dat voor collectieve besluitvorming wel belangrijk kan zijn. Zo neen, dan zou — veel erger — belsissingsmacht zijn gegeven zonder de onmisbare tegenpool van een parlementaire verantwoordingsplicht.

Ik kom thans tot vraagstukken, welke verband houden met de aanpassing van de nationale wetgeving aan situaties, die rechtstreeks door het tot stand komen van de gemeenschap zijn geschapen. Zoals ik eerder opmerkte eisen die situaties, dat elk van de landen zich in zijn nationale wetgeving sterk maakt voor de door het verdrag bestreken belangen van de andere landen. Ik noemde reeds het belang der grensbewaking in een gebied met een gemeenschappelijk regiem betreffende de in- en uitvoer. Door die situatie krijgt elk van de landen er een rechtstreeks belang bij, dat in de andere landen het toezicht op de naleving van de nationale voorschriften, die voortvloeien uit het verdrag op doeltreffende wijze worde uitgeoefend. Om een voorbeeld te noemen: de Nederlandse grensbewaking zal slechts doeltreffend kunnen werken indien ook de grensbewaking aan de Frans-Spaanse grens op goede wijze wordt uitgeoefend.

De burgers van elk land zullen goederen kunnen in- en uitvoeren, om het even of de goederen het eigen land rechtstreeks over de grens met derde landen bereiken dan wel via het gebied van een van de andere landen. In een van de landen afgegeven documenten moeten voor de wetgeving van elk ander land de kracht hebben als waren zij in dat land afgegeven. De nationale wetgevers zullen die vrijheid in hun wetgeving moeten voorzien. Daarnaast moet geregeld worden, dat elk van de Staten zijn burgers, die in- en uitvoervoorschriften overtreden binnen het gebied van andere landen, kan straffen als hadden zij de nationale wetgeving overtreden. Op dit gebied kan de Benelux in het bijzonder een voorbeeld zijn voor Europese integratie. De vele samensprekingen over deze onderwerpen zullen niet alleen voor de drie direct betrokken landen van grote betekenis kunnen zijn, maar zij zullen evenzeer blijken hun nut af te werpen voor grotere Europese gemeenschappen.

Als laatste complex van vraagstukken noemde ik de aanpassing van de nationale wetgeving aan situaties die weliswaar niet rechtstreeks door het tot stand komen van een gemeenschap worden geschapen, maar daar indirect wel uit voortvloeien. De hier te onderscheiden vraagstukken liggen ten dele op sociaal- en economisch gebied, ten dele op juridisch gebied.

Op sociaal- en economisch gebied denk ik b.v. aan de vestiging van bedrijven en aan marktregelingen van samenwerkende ondernemers, aan kartels dus. Ik kan voorts noemen de samenwerking van werkgevers en werknemers bij het vaststellen van arbeidsvoorwaarden, evenals het vervoer van personen of goederen. In Nederland worden deze onderwerpen, voor zover zij door het publieke recht worden beheerst, in een verband gebracht door te spreken van sociaal-economische wetgeving. Hiertoe behoort ook de wetgeving over de prijzen, de distributie, de landbouw, de pacht en de huren. Voor zover de strafrechtelijke aspecten betreft is hieraan voor een internationaal forum aandacht gewijd op het 6e Congres van de Association internationale du droit pénal in Rome 1953. Het gaat om het samenstel van voorschriften, waarmede direct of indirect

de verhouding op de nationale markt wordt beïnvloed. De rapporten voor het Congres in Rome hebben aan de dag gebracht, dat in vele landen sociaal-economische wetgeving bestaat, maar dat deze, naar typisch nationale criteria opgebouwd, belangrijke verschillen vertoont. De voorschriften hebben betrekking op de nationale markten. In geval van integratie nu wordt de geslotenheid van die markten doorbroken; het marktgebied in de ene staat zal geleidelijk aan samenvloeien met markten in de andere staten. Welke consequenties brengt dit gegeven voor de nationale wetgeving mee?

Op een aantal gebieden zullen de economische verhoudingen binnen het gebied van de afzonderlijke staten weinig invloed van de nieuwe situatie ondervinden. De sluitingstijd van winkels kan men zeer wel voor bepaalde gebieden in stand laten, zonder dat doordaar bijzondere moeilijkheden worden veroorzaakt. Gaat het om de werking van collectieve ondernemersovereenkomsten (kartels), dan is het evenwel minder eenvoudig om de consequenties van het doorbreken van de nationale grenzen van de marktgebieden te ontgaan. Een ondernemersovereenkomst, die slechts kracht heeft binnen één staat, verliest haar zin zodra branchegenoten uit andere landen haar doorkruisen. Hebben de leden van een kartel bv. een bepaalde minimum-prijs-afsprak gemaakt, dan kunnen ondernemers uit andere landen die afspraak onhoudbaar maken door rechtstreeks vanuit hun landen de consumenten in het land waar het kartel bestaat, voor lagere prijzen te leveren. Dit zou er wel eens toe kunnen leiden, dat, terwijl thans de wetgevers in vele landen de kartelvorming zeker niet aanmoedigen, doch speciaal met een wakend oog letten op mogelijke schadelijke gevolgen om zo nodig met onverbindendverklaring te kunnen ingrijpen, in de toekomst naar maatregelen wordt gezocht om de kartels binnen het eigen land te beschermen. Aan de andere kant — en dit is misschien eerder te verwachten — bestaat de mogelijkheid dat een kartel, waarvan de regering in het betrokken land meent dat het de prijzen kunstmatig omhoog drijft, zich niet door bedreiging met onverbindendverklaring laat afschrikken, maar zijn activiteiten gaat versterken door samen te werken met kartels in andere landen. Zulk een federatie van kartels zou, zolang zij slechts de maatregelen van gescheiden optredende overheden heeft te duchten, een zeer sterke positie kunnen innemen. Optreden tegen kartels in de binnenlandse markt van één gebied zou in die situaties slechts dan effectief zijn indien in andere landen op overeenkomstige wijze wordt ingegrepen. Daartoe is echter bovenal nodig, dat de middelen tot ingrijpen een grote mate van overeenkomst hebben. Voorts zullen de gebieden, waarop de maatregelen kunnen werken, bij elkaar moeten aansluiten. Er is echter nog meer: de maatregelen op nationaal gebied plegen te worden ondersteund door sancties, zowel civielrechtelijke — nietigheid — als strafrechtelijke. Hoe kan bereikt worden, dat deze sancties kunnen worden doorgezet indien het kartel zijn verboden werkzaamheden voortzet op het gebied van een andere Staat?

Mijnheer de voorzitter, ik prijs mij gelukkig dat ik in deze inleiding heb vooropgesteld, dat ik slechts problemen zou aanduiden en niet oplossen. Maar ook hier is mijn overtuiging, dat slechts gezamenlijk overleg en onderzoek tot bevredigende oplossingen kan leiden.

Mijnheer de voorzitter, thans nog enige juridische aspecten van de aanpassing van de nationale wetgeving aan de situaties, welke uit het tot stand komen van een gemeenschap voortvloeien.

Ik ga er dan nogmaals van uit dat de tot standkoming van een gemeenschap vrijheid in het verkeer

van goederen en personen met zich brengt, zij het zeker in het begin met een aantal beperkingen.

Ik denk dan eerst aan de gevolgen daarvan voor het strafrecht. Laat momenteel b.v. de Nederlandse Staat zich niet in met overtredingen van verkeersregels, die door Nederlanders in Frankrijk zijn begaan, in de toekomst zal een indifferente houding steeds minder aanvaardbaar zijn. Immers te verwachten valt, dat het verkeer tussen de landen onderling aanzienlijk zal toenemen. Verkeersveiligheid binnen de ene Staat wordt dientengevolge een rechtstreeks belang voor de burgers van de andere Staten der gemeenschap. Voorts valt te wijzen op de bestrijding van commune criminele delikten. Volgens de bestaande wetgevingen kan weliswaar iemand, die in een vreemd land een misdaad pleegt, in dat land gestraft worden, maar de straf kan in dat land niet ten uitvoer worden gelegd indien de vreemdeling kans heeft gezien zijn eigen land te bereiken vóór de executie van de straf is begonnen. Uitleveringswetten roepen nl. een halt toe aan de nationale regeringen om de misdadigers van eigen nationaliteit ter beschikking te stellen van andere landen, waar zij misdaden mochten hebben begaan. Worden de grenzen opgeheven dan zal het voor de misdadigers eenvoudiger worden een nationaal gebied tijdig te bereiken. In de meeste gevallen zal de nationale rechter in zaken van criminele delicten vaak straffend kunnen optreden. Bij verkeersovertredingen e.d. is dit echter op het ogenblik uitgesloten. Hetzelfde geldt voor een aantal politieke delicten, terwijl deze zelfs van zeer ernstig karakter kunnen zijn en — als gevolg van integratie — de belangen van alle bij een gemeenschap betrokken Staten kunnen treffen.

Ik waag het er op, zij het zeer summier enkele mogelijkheden voor de oplossing van de hier rijzende problemen te noemen.

Allereerst zouden de nationale wetgevers hun uitleveringsbepalingen kunnen losser maken. Zij zouden zelfs n'et behoeven te schromen om constitutionele hindernissen voor het uitleveren van eigen onderdanen weg te nemen. Voorts kunnen de nationale wetgevers niet alleen strafbaar stellen het plegen van overtredingen tegen de wetgeving van het eigen land, maar — met name voor hun eigen burgers — ook de overtredingen van rechtsregels van de andere landen. Hoeveer men hiermede moet gaan mag ik bij deze summier beschouwing in het midden laten.

Tenslotte vermeld ik de mogelijkheid, dat de bepalingen omtrent de rechtshulp bij opsporing, vervolging en berechting van de delikten aanzienlijk zou worden uitgebreid. Ik denk hier aan vereenvoudiging van de procedure van rogatoire commissies, maar ook aan het scheppen van mogelijkheden, dat opsporingsambtenaren van een van de landen rechtstreeks — zij het met bijstand van ambtenaren van het betrokken land — aldaar onderzoeken instellen. Verder noem ik nog de mogelijkheid van tenuitvoerlegging van straffen — vooral van geldboeten — ten behoeve van een ander land. De integratie van de Benelux-landen heeft op dit gebied reeds een uitgewerkte regeling opgeleverd, nl. het Verdrag van 13 april 1948 over de samenwerking op het stuk van douanen en van accijnzen.

Ook op civielrechtelijk gebied zal uitbreiding van rechtshulp geboden zijn. De intensivering van het onderling verkeer leidt tot intensiever handelscontacten; maar dit vraagt ook dat de rechtspraak in het ene land mag rekenen op vlotte bijstand van de organen van de andere landen. Op civielrechtelijk

terrein betreft die bijstand vooral de procedures van rogatoire commissies en van tenuitvoerlegging van rechterlijke uitspraken of bevelen.

Vervolgens noem ik als consequentie van het tot stand komen ener gemeenschap de intensivering van het handelsverkeer.

Het internationaal privaatrecht moet thans te baat worden geroepen om conflicten te beslechten, die een gevolg zijn van verschil in wetgeving. Er is in de laatste tijd een verheugende ontwikkeling in de wetenschap over het internationaal privaatrecht. Met dit al blijven echter grote moeilijkheden voor de dagelijkse rechtspraktijk bestaan. Zij zijn een gevaar voor de rechtszekerheid en daarmee een belemmering voor het onderling verkeer. Beperken wij ons thans tot het contractenrecht, dan heeft de ervaring in de Verenigde Staten van Noord-Amerika aan de ene kant geleerd hoezeer er behoefte bestaat aan uniform contractenrecht en aan de andere kant hoe moeilijk het is om die uniformiteit te bereiken. Verschillende Amerikaanse verenigingen voor eenmaking van het recht hebben zich in recente tijd met dit onderwerp bezig gehouden, een aantal voorstellen zijn gedaan, doch nog steeds is het aantal van de States, die hun wetgeving hebben ingericht volgens uniform model, zeer beperkt.

Ook al zijn dan de tekenen niet aanstonds bemoeigend, toch zal, waar dit maar mogelijk is, belangstelling moeten worden gewekt voor het vinden van oplossingen, waaraan het handelsverkeer behoefte heeft. Het zal zaak zijn, dat ook de juristen binnen een Europese gemeenschap tot een zo intensief mogelijke samenwerking komen en zich gemeenschappelijk op deze problemen gaan werpen. Werkzaam in de sfeer van het nationale rechtsleven zullen zij bij uitstek beschikken over kennis van de nationale verhoudingen en zij zijn dus bijzonder aangewezen om een oplossing te vinden voor de aanpassing van het nationaal recht aan de behoeften van het handelsverkeer op de gemeenschappelijke markt.

Niet alleen — zelfs niet in de eerste plaats — door uniforme wetgeving moet men aan deze behoeften tegemoet komen, veeleer valt te denken aan bekendmaking en modernisering van de wetgeving op bepaalde, voor het internationale handelsverkeer belangrijke onderwerpen. Laat mij als voorbeeld mogen noemen het werk, aan de internationale arbitrage, dat reeds ter hand is genomen door de Internationale Kamer van Koophandel, die in een publikatie van 1946, getiteld «L'arbitrage commercial et la loi dans les différents pays», een overzicht heeft gegeven van het recht dat in een groot aantal landen zowel binnen als buiten Europa geldt. Klonk in die verzameling het verlangen van vertegenwoordigers van het bedrijfsleven door om door middel van rechtsvergelijking de grondslagen te leggen voor meer uniformiteit van rechtstoepassing in het internationaal handelsverkeer, ook de advocatuur liet haar stem horen. In 1955 verscheen een belangwekkende uitgave van de Union des Avocats, een overzicht van de wetgeving in 16 Europese landen en in de Verenigde Staten van Amerika, met een inleiding waarin de waarde van uniformiteit wordt onderstreept. Weliswaar heeft de Geneefse Conventie van 1927 reeds enkele verbeteringen gebracht, maar deze zijn ontoereikend voor een intensief handelsverkeer, zoals in een Europese markt-gemeenschap valt te verwachten. Voor de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, maar evenzeer voor de organisaties van juristen ligt er dan ook een belangrijke taak om, wellicht in navolging van de zojuist genoemde werken, studie te wijden aan de

rechtsvergelijking op het stuk van het handelsrecht in het algemeen en van het arbitragerecht in het bijzonder om op basis daarvan het totstandkomen van gelijkvormige wetgeving te bespoedigen.

Uniformiteit van wetgeving zal echter op velerlei gebied voorlopig nog wel een vrome wens blijven. Arbitrage zal, daargelaten de moeilijkheden om gelijkvormigheid van wetgeving te verwezenlijken, toch slechts op beperkte schaal uitkomst kunnen bieden. Moet men er dus mee rekening houden dat de nationale wetten met haar onderling vaak belangrijke verschillen het contractenrecht grotendeels blijven beheersen, dan stuit men op het probleem van de rechtskeuze. Dit probleem, ook wel genoemd dat van de autonomie der partijen of «liberté de convention», of «Selbstherrlichkeit des Parteiwillens», is in de literatuur van het internationaal privaatrecht overbekend. Er blijkt uit, dat er weliswaar overal een streven is naar erkenning der contractsvrijheid in de internationale handel, maar dat er ook overal begrenzungen zijn ter bescherming van de belangen van de Staat of van zwakke contractspartijen. Het valt te begrijpen en het zal ook wel onontkomelijk zijn dat de rechtskeuze gebonden moet blijven door de regelen van dwingend recht. Bij de grote verschillen die zich echter in dit recht voordoen — ik herinner hier aan hetgeen ik zo juist gezegd heb over de sociaal-economische wetgeving — rijst evenwel de vraag hoe toch vrijheid van rechtskeuze zoveel mogelijk kan worden gehonoreerd. De nationale wetgever kan hier toe het zijne bijdragen door de rechtskeuze zo goed en daarbij ook zo ruim mogelijk te regelen, m.a.w., door het element van openbare orde van de dwingende wetgeving nauwkeurig af te bakenen. Prof. J. Offerhaus, die in 1953 een belangwekkend artikel geschreven heeft over de rechtskeuze bij internationale contracten, wijst er op, hoe nuttig het is op dit gebied rechtsvergelijkend werkzaam te zijn. Immers, zo zegt hij, ondanks grote verschillen in terminologie en rechtsconstructie, bestaat er, omdat het vraagstuk in alle landen gelijk ligt, een redelijke kans op gelijke oplossingen.

Mijnheer de voorzitter, ik heb in het voorgaande reeds enkele keren gewezen op het belang van rechtsvergelijkende studie. Hoezeer Europese integratie nu nog een zaak van regeringen en parlementen moge zijn, de Europese gemeenschap zal gedragen moeten worden door de beginselen van rechtsgelijkheid in het door de gemeenschap bestreken gebied, d.w.z. van eenheid van interpretatie en van gelijkvormigheid in de toepassing van de normen. Deze hoge doeleinden zijn eerst te bereiken indien de gedachte der integratie ook hen, die zich op nationaal gebied met de rechtsvorming bezighouden, inspireren kan, tot gezamenlijke studie en onderzoek.

Mijnheer de voorzitter, aan het begin van mijn opmerkingen zei ik, dat we de groeiende Europese eenwording voor ons onderwerp van vanavond nu maar als gegeven moeten beschouwen. Aan het eind gekomen, moet ik bij mijn opwekking tot gezamenlijke studie en onderzoek, weer erkennen, dat het om arbeid gaat in dienst van een idee. Laat de scepsis, die zo vaak de vijand is van constructief werk aan de verwezenlijking van een ideaal, ons daarvan niet afhouden. Laat ons moed en lering putten uit Thorbecke's woord: niemand heeft de verwezenlijking van zo'n ideaal in de hand maar waarheen stuurt hij die het niet in het oog houdt?

---

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

# RECHTSPRAAK

## HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 11 april 1956.

Voorzitter : M. Fettweis.  
Raadsheer-Verslaggever : M. Daubresse.  
Advocaat-Generaal : M. Depelchin.

**Advocaat. — Een burgerlijke partij heeft geen vordering tot vergoeding van het honorarium van haar advocaat.**

*Het beroep op een advocaat door het slachtoffer van een misdrijf heeft enkel ten doel het bijstaan van het slachtoffer in zijn eis tot herstel van de door het misdrijf veroorzaakte schade; zulk beroep is niet een bestanddeel van de schade.*

*Geen enkele wetsbepaling brengt het honorarium van de advocaat onder de gerechtskosten, waarvan de betaling ten laste komt van de in het ongelijk gestelde partij.*

Pierret-Collet t/ Wauthion.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 juli 1955 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Overwegende dat de voorziening beperkt is tot de bepaling waardoor het bestreden arrest, over de vordering der burgerlijke partijen uitspraak doende, zegt dat er geen gronden zijn tot schadeloosstelling van de burgerlijke partijen uit hoofde van «verdedigingskosten»;

Over het tweede middel: schending van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, van de artikelen 1315 van het Burgerlijk Wetboek, 162 en 194 van het Wetboek van Strafvordering, 130 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 23, 36 en 43 van het keizerlijk decreet van 14 december 1810 houdende het reglement op de uitoefening van het beroep van advocaat en de discipline in de Balie, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest weigert het honorarium van de raadsman van aanleggers in verbreking, burgerlijke partijen, te beschouwen als een der bestanddelen van de schade welke door verweerder, dader van de inbreuk, dient te worden hersteld, om de redenen dat verweerder geen critiek vermag te richten tegen de ramingselementen van dat honorarium, dat het honorarium van de advocaat alleen door zijn cliënt kan verschuldigd zijn, en dat, vermits de burgerlijke partijen persoonlijk de bewijslast van het door hen gevorderde hebben, de vergelding welke zij verschuldigd zijn wijl zij die last aan hun raadsman opgedragen hebben, insgelijks te kunnen laste komt;

dan wanneer de deontologische regelen betreffende de advocatenhonoraria en de wettelijke voorschriften welke de bewijslast beheersen ten aanzien van de behandelde vraag niet pertinent zijn; dan wanneer, op het stuk van misdrijven of oneigenlijke misdrijven, hij die de fout begaan heeft integraal herstel verschuldigd is voor alle gevolgen van die fout welke met haar in een noodzakelijk verband staan; dan wanneer het beroep op een rechtsgeleerde normaal

geboden is voor de benadeelde in een misdrijf om voorlicht te worden over zijn principiële rechten en over het bedrag van een der vergoedingen waarop hij aanspraak kan maken, en meer nog in geval van geschil, om zijn rechten vóór de rechter te verdedigen en te doen zegevieren, en dan wanneer het honorarium verschuldigd voor die rechtskundige bijstand wel degelijk een bestanddeel van de schade uitmaakt, hetwelk met de fout in een noodzakelijk verband staat, en waarvan de verweerder en de rechter over de grond in staat blijven de raming na te gaan:

A. In zover schending aangevoerd is van de artikelen 23, 36 en 43 van het keizerlijk decreet van 14 december 1810:

Overwegende dat in de beschouwingen bij het onderzoeken van het eerste middel aangehaald, de rechter over de grond zich ertoe beperkt heeft de aard en de modaliteiten te beoordelen van de juridische betrekkingen die tussen aanleggers en hun raadsman bestaan, zonder de bepalingen van het keizerlijk decreet van 14 december 1810 hoe dan ook toe te passen; dat in dit opzicht het middel op een onjuiste uitlegging van de bestreden beslissing rust;

B. In zover schending aangevoerd is van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek en 162 en 194 van het Wetboek van strafvordering:

Overwegende, enerzijds, dat het beroep op een advocaat door het slachtoffer van een misdrijf enkel tot doel heeft het bijstaan van het slachtoffer in zijn eis tot herstel van de door het misdrijf veroorzaakte schade; dat zulk beroep geen bestanddeel van die schade is;

Overwegende, anderzijds, dat geen wetsbepaling het honorarium van de advocaat rekent tot de rechtskosten waarvan de betaling ten laste van de in het ongelijk gestelde partij komt;

C. In zover schending aangevoerd is van artikel 1315 van het Burgerlijk Wetboek:

Overwegende dat, daar het bestreden dispositief wettelijk gerechtvaardigd wordt door de vorenaangehaalde beschouwingen, die redenen als overtollig voorkomen welke luiden dat de burgerlijke partijen «in hun hoedanigheid van aanleggers de last van het bewijs hebben; dat het deze last is, die op hen persoonlijk rust, welke de burgerlijke partijen aan de door hen gekozen raadsman opgedragen hebben; dat de deswege verschuldigde vergelding op haar beurt te hunnen laste komt»;

Dat, in zover het die redenen critiseert, het middel niet ontvankelijk is bij gebrek aan belang;

D. In zover schending aangevoerd is van artikel 130 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en van artikel 97 van de Grondwet:

Overwegende dat het middel niet aanduidt waarin het bestreden arrest deze bepalingen zou geschonden hebben;

Waaruit volgt dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten.

## HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. 9 april 1956.

Voorzitter : M. Fettweis.

Raadsheer-Verslaggever : M. Louveaux.

Advocaat-Generaal : M. Depelchin.

**Arbeidsongeval. — De vordering tot vergoeding van schade aan goederen valt niet onder de arbeidsongevallenwet, doch onder het gemene recht.**

*De wetten op de vergoeding van de uit arbeidsongevallen voortspruitende schade wijken af van het gemene recht; zij moeten derhalve beperkend worden uitgelegd.*

*In de artikelen 1 en 18 bedoelen de woorden «ongevallen» en «arbeidsongevallen» noch de ongevallen, waardoor slechts aan goederen schade is toegebracht, noch de arbeidsongevallen in zover daardoor aan goederen van het slachtoffer schade is toegebracht.*

*Die wetten behandelen en regelen enkel het herstel van de schade, die is ontstaan uit ongevallen «overkomen aan werklieden», d.w.z. uit de gevolgen van een aantasting van hun persoon.*

*Artikel 19 van voormelde wetten staat derhalve niet in de weg aan een vordering van het slachtoffer of diens rechthebbenden tot herstel van de schade aan goederen overeenkomstig het gemene recht.*

Neyrinck t/ Verdin.

Gelet op het bestreden vonnis, op 10 maart 1955 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Luik;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing :

a) gewezen over de publieke vordering tegen aanlegger ingesteld :

Overwegende dat, aangezien aanlegger vrijgesproken is, hij slechts onvankelijk is om zich tegen de beslissing te voorzien in zover hij in zijn hoedanigheid van burgerlijke partij veroordeeld geworden is tot de in hoger beroep jegens de openbare partij gevallen kosten;

Dat hij in dit opzicht geen middel opwerpt;

b) gewezen over aanleggers burgerlijke vordering :

*Over het enig middel, schending van de artikelen 1 en inzonderheid 1, lid 1, 2, 19 en inzonderheid 19, lid 3, van de wetten op de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, samengeordend bij koninklijk besluit van 28 september 1931, voormeld artikel 2 gewijzigd bij artikel 1 van de wet van 10 juli 1951, 1 van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van de weg voordoen, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis weigert de beklagde te veroordelen tot het herstellen van de beschadiging welke het motorrijwiel van aanlegger, zijn werkgezel, door zijn (beklagedes) schuld ondergaan heeft in de loop van een ongeval dat zich op de weg naar of van het werk voorgedaan had, om de reden «dat het beginsel van de wet van 1903 dat van het volstrekt forfait is, wanneer de verantwoordelijke voor het ongeval het bedrijfshoofd, zijn werkman of aangestelde is en slechts een onvrijwillige fout of een onvrijwillig wanbedrijf begaan heeft; dat dit forfait zowel het derven van lonen omvat als de zedelijke of iedere andere*

stoffelijke schade en dat het gevolglijk onmogelijk is... het minste onderscheid te maken betreffende de term «schade» in de wet van 1903 gebruikt, dan wanneer het arbeidsongeval de gebeurtenis is welke voor de werkman of de bediende oorzaak is geweest van een letsel, een lichamelijke of geestelijke stoornis, een ziekte, die een arbeidsonbekwaamheid met zich brengen en dan wanneer het ongeval, in de mate dat het andere rechten dan het recht van de werkende op de lichamelijke integriteit krenkt, overeenkomstig het gemeen recht dient hersteld te worden, zonder dat aan de benadeelde, wie hij ook zij, artikel 19, lid 3, van bovengemelde wetten kan worden tegengeworpen :

Overwegende dat aanlegger zich burgerlijke partij gesteld heeft tegen verweerder, die vervolgd werd uit hoofde van een wanbedrijf van onvrijwillige verwondingen, hetwelk door de Raadkamer gecontraventionaliseerd werd, en zijn eis tot schadevergoeding beperkt heeft tot het herstel van de schade die zijn motorrijwiel ondergaan heeft;

Overwegende dat het bestreden vonnis, na verweerder strafrechtelijk veroordeeld te hebben, beslist dat het ongeval, waarvan aanlegger het slachtoffer geweest is, een ongeval is dat zich voorgedaan heeft op de weg naar of van het werk, waarop krachtens artikel 1 van de besluitwet van 13 december 1945 de bepalingen van de samengeordende wetten op de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen toepasselijk zijn, en aanleggers stelling van burgerlijke partij niet ontvankelijk verklaart, om de redenen dat verweerder een werkman was in dienst van hetzelfde bedrijfshoofd als aanlegger, en dat «het beginsel van de wet van 1903 dat is van het volstrekt forfait, wanneer de verantwoordelijke voor het ongeval het bedrijfshoofd, zijn werkman of aangestelde is, en slechts een onvrijwillige fout of een onvrijwillig wanbedrijf begaan heeft; dat dit forfait zowel het derven van lonen omvat als de zedelijke of iedere andere stoffelijke schade en dat het gevolglijk onmogelijk is... het minste onderscheid te maken betreffende de term «schade» in de wet van 1903 gebruikt»;

Overwegende dat de wetten op de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen van het gemeen recht afwijken; dat zij derhalve verenigd dienen te worden uitgelegd;

Overwegende dat in de artikelen 1 en 19 van die wetten door de woorden «ongevallen» en «arbeidsongevallen» bedoeld is noch de ongevallen waardoor slechts aan de goederen schade toegebracht werd, noch de arbeidsongevallen in zover daardoor aan de goederen van het slachtoffer schade toegebracht werd;

Dat die wetten enkel het herstel behandelen en regelen van de schade voortspruitende uit de ongevallen «overkomen aan werklieden» en de daarmede gelijkgestelde werkenden, dit wil zeggen uit de gevolgen van een aantasting van hun persoon;

Overwegende, derhalve, dat artikel 19 van voormelde wetten er niet aan in de weg staat dat door het slachtoffer of dezes rechthebbenden overeenkomstig het gemeen recht herstel van de schade aan de goederen gevorderd worde;

Waaruit volgt, dat het bestreden vonnis, door aanleggers stelling van burgerlijke partij welke strekte tot herstel van de door zijn motorrijwiel ondergane schade, om de enkele bovenaangehaalde redenen niet ontvankelijk te verklaren, zijn dispositief niet wettelijk gerechtvaardigd heeft;

Dat het middel gegrond is;

*Om die redenen,*

Verbreekt het bestreden vonnis in zover het aanleggers burgerlijke vordering niet ontvankelijk verklaart; verwerpt de voorziening voor het overige;

Veroordeelt verweerder tot de helft der kosten, de wederhelft ten laste van aanlegger blijvende;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele Rechtbank te Brussel, in hoger beroep uitspraak doende.

## RAAD VAN STATE

4e kamer. — 18 december 1956.

Zetel: MM. Vranckx, voorzitter, Mast en Buch, verslaggever.

Auditoraat: M. De Pover.

Advocaat: Mr. Janson.

1. Erediensten. — Kerkfabrieken. — Bevoegdheid (1 en 2).
2. Administratieve akten. — Geldigheid. — Bevoegdheid. — Aard van de toegekende bevoegdheden (1).
3. Erediensten. — Kerkfabrieken. — Goederen (2).
4. Burgerlijke en individuele rechten. — Erfenissen (2).

1. *De kerkfabriek blijft binnen de perken van haar wettelijke opdracht wanneer zij de voor de waardige uitoefening van de eredienst vereiste gebouwen opricht. Het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 heeft haar die bevoegdheid niet ontnomen.*

2. *De kerkfabriek kan derhalve een legaat aanvaarden dat haar is vermaakt onder de voorwaarde een kerk te bouwen.*

*Wanneer de Koning, bij toepassing van artikel 537 van het Burgerlijk Wetboek en van het keizerlijk decreet van 30 december 1809, vaststelt dat de kerkfabriek tot het bouwen van de kerk kan overgaan, doch daartoe niet kan worden verplicht, en onder dit voorbehoud de aanvaarding van het legaat goedkeurt, treedt hij niet buiten de perken van zijn appreciatierecht en doet hij geen afbreuk aan de rechten welke erkenning door de algemene legatarissen eventueel voor de gewone rechtbanken kan worden gevorderd.*

Vandereycken en consorten t/ Belgische Staat  
(Minister van Justitie).

Gezien het verzoekschrift dd. 2 juli 1955;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit dd. 23 april 1955 dat aan de kerkfabriek van Meldert machtiging verleent tot het aanvaarden van het legaat vermaakt door het testament van Fr. Aerts;

Overwegende dat niet blijkt dat verzoekers kennis hebben gehad van de bestreden beslissing meer dan 60 dagen vóór het instellen van het beroep;

Overwegende dat Fr. Aerts, door eigenhandig testament dd. 1 juli 1944, aan de kerkfabriek te Meldert vermaakte de naakte eigendom van een huis, tuin en bouwland en de volle eigendom van 19 andere onroerende goederen; dat luidens dit testament «deze

giften in volle eigendom geschiedt op uitdrukkelijke voorwaarde dat de waarde dezer goederen na verkoop en na het overlijden van mijn dienstmeid Maria-Theresia Beets gebruikt worde voor het bouwen ener nieuwe kerk in de parochie Meldert»; dat de kerkfabriek van Meldert in zitting dd. 4 april 1954 besloot «deze goederen aan te nemen met inzicht de wil van de erflater te eerbiedigen»; dat de gemeenteraad van Meldert op 30 april 1954 deze beslissing goedkeurde; dat na gunstig advies dd. 12 mei 1954 van de bisschop van Luik en van de bestendige deputatie van de provincieraad van Limburg op 12 juli 1954, het bestreden koninklijk besluit dd. 23 april 1955 werd genomen;

Overwegende dat verzoekers, algemene legatarissen van Fr. Aerts, als eerste middel laten gelden dat het legaat inhoudt het bouwen van een kerk en dat de kerkfabriek wettelijk niet is bevoegd een kerk te bouwen;

Overwegende dat krachtens artikel 1 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809, de kerkfabriek de uitoefening van de eredienst moet verzekeren; dat krachtens artikel 1 van het besluit van 16 augustus 1824 de kerkfabrieken zich zullen hoeden maatregelen of schikkingen te nemen betreffende voorwerpen, waarvan de zorg hun niet uitdrukkelijk door de wetten, reglementen, ordonnaties of onderrichtingen is opgedragen; dat het eerste lid van artikel 2 van dit besluit o.m. bepaalt dat geen nieuwe kerken mogen opgebouwd worden zonder voorafgaande toelating van de koning en dat het tweede lid van dit artikel bepaalt dat de kerkfabrieken zich zullen moeten beperken tot de voor het behoud van de gebouwen nodige herstellingen;

Overwegende dat de kerkfabrieken openbare instellingen zijn en de bevoegdheid hebben die hun toekomt op grond van de wetgeving die hen beheerst; dat artikel 63 van het decreet van 30 december 1809 voorschrijft, dat de in dit artikel opgesomde inkomsten zullen worden aangewend op de wijze vastgesteld door het op 21 december 1808 goedgekeurde advies van de Conseil d'Etat; dat luidens dit advies de penningen voortkomende van giften of legaten waarvan de schenker de bestemming niet heeft bepaald, de terugbetalingen van renten, de prijs van verkopeningen of de opleg bij ruilingen, de inkomsten, die overblijven na uitkering van de gewone lasten, kunnen worden aangewend, met het vereiste verloop, voor de verkrijging van een onroerend goed of van een om het even welk goed; dat de kerkfabriek, die krachtens artikel 1 van dit decreet de uitoefening van de eredienst moet verzekeren, binnen de perken blijft van hare wettelijke opdracht wanneer zij de voor de waardige uitoefening van de eredienst vereiste kerkgebouwen opricht; dat het besluit van 16 augustus 1824 er toe strekt misbruiken van de kerkfabrieken te bestrijden, maar dat artikel 2 van dit besluit geen ander doel heeft dan in zijn eerste lid de werken, waaronder het bouwen van een nieuwe kerk, aan te wijzen die niet mogen worden uitgevoerd zonder voorafgaande toelating in tegenstelling met de werken van onderhoud voor het behoud van de kerk die zonder voorafgaande toelating mogen geschieden; dat het middel derhalve niet kan weerhouden worden;

Overwegende dat de verzoekers als tweede middel laten gelden dat het legaat nietig en zonder enige uitwerking is, omdat het bezwaard is met een voorwaarde die de determinerende en leidende oorzaak van het legaat is en die onmogelijk uitgevoerd kan worden; dat zij inroepen dat de vermaakte goederen op 500.000 frank worden geschat en dat er voor deze som

onmogelijk een kerk kan worden gebouwd; dat verzoekers daaruit afleiden dat de last het voordeel overtreft en het legaat geen vrijgevigheid maar een rechtshandeling ten bezwarende titel is;

Overwegende dat het de Raad van State toekomt na te gaan of de Koning bij het nemen van de bestreden beslissing binnen de perken van de hem verleende bevoegdheid is gebleven en een juiste toepassing van de in werking zijnde bepalingen heeft gedaan;

Overwegende dat luidens artikel 537 van het Burgerlijk Wetboek de goederen die niet aan private personen toebehoren, beheerd worden overeenkomstig de regelen die hun eigen zijn; dat de kerkfabriek van Meldert het beheer over haar goederen uitoefent overeenkomstig het keizerlijk decreet van 30 december 1809; dat particulieren daaromtrent geen verplichtingen kunnen opleggen; dat wanneer de erflater de kerkfabriek van Meldert tot een bepaald gebruik der goederen zou verplichten, hij inbreuk zou plegen op de bepaling van bovenvermeld artikel 537 en dat derhalve de regel zou toepasselijk zijn, bevat in artikel 900 van het Burgerlijk Wetboek, luidens welk in alle beschikkingen bij testament de voorwaarden, die met de wetten strijden, als niet geschreven worden beschouwd; dat derhalve de tegenpartij, die rekening heeft gehouden met het inzicht van de kerkfabriek de wil van de erflater te eerbiedigen, alleen heeft vastgesteld dat de kerkfabriek tot het bouwen van een kerk kan overgaan maar daartoe niet kan worden verplicht; dat zij daardoor niet getreden is buiten de perken van het haar toekomend appreciatierecht en de rechten die verzoekers desnoods voor de gewone rechtbank kunnen vorderen niet in het gedrang heeft gebracht; dat het middel derhalve niet is gegrond,

Artikel 1. Het beroep is verworpen.

Artikel 2. De betaling van het recht van 9.000 frank, ten titel van kosten, valt ten laste van verzoekers.

## HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 10 juli 1956.

Voorzitter: M. Scheyvaerts.

Raadsheren: M.M. Maréchal en Van Hal.

Advocaat-Generaal: M. Van den Eynde de Rivieren.

Advocaten: Mrs Biltris, Van den Bosch, Soelen,

Hayoît de Termicourt en Le Paige.

1. **Internationaal privaatrecht. — Nederlands-Belgisch verdrag rechtsvordering 1935. — Nederlands vonnis van echtscheiding tussen Belgische echtgenoten. — In casu zonder werking in België wegens strijd met de Belgische openbare orde.**

2. **Verhoor op vraagpunten. — Geen verzet toegelaten tegen een vonnis, dat een verhoor beveelt.**

1. *Een door een bevoegd Nederlandse rechter gewezen vonnis over de staat van Belgen heeft bewijskracht in België en kan, zelfs zonder exequatur, een bewijstitel uitmaken van de staat van een belanghebbende, wanneer het voldoet aan de bij artikel 11 van het verdrag van Brussel tussen Nederland en België dd. 28 maart 1925 gestelde voorwaarden.*

*Alvorens zodanig vonnis te erkennen als geldige bewijstitel van de staat van een persoon, moet de rechter onderzoeken of die voorwaarden wel vervuld zijn en zulks in zijn vonnis vaststellen.*

*Elke geheime verstandhouding tussen de echtgenoten om een echtscheiding door onderlinge toestem-*

*ming te vermommen onder de vorm van een echtscheiding wegens bepaalde redenen is in strijd met de wet en met de openbare orde.*

*Het bewijs van een dergelijke wetsontduiking mag door alle middelen rechtens geleverd worden.*

*De in artikel 11/1° van voormeld verdrag bedoelde «beslissing» is niet beperkt tot het beschikkend gedeelte van het vonnis, doch slaat op het vonnis in zijn geheel.*

*De Belgische rechter heeft alleen te onderzoeken of het Nederlandse vonnis iets bevat, dat in strijd is met de Belgische openbare orde of met de beginselen van het Belgisch publiek recht.*

*Het Nederlands vonnis van echtscheiding heeft geen werking in België, indien partijen — zoals in casu — een echtscheiding bij onderlinge toestemming hebben vermomd onder de vorm van een procedure tot echtscheiding wegens bepaalde oorzaken.*

2. *Partijen kunnen niet in verzet komen tegen een vonnis, waarbij hun verhoor op vraagpunten is bevolen.*

F... t/ P... e.a.

Gezien in behoorlijke vorm voorgelegd de stukken van de rechtspleging inzonderheid het vonnis gewezen op 24 december 1954 door de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen en betekend op 9 februari 1955;

Gezien de akten van beroep, betekend op 5 en 8 april 1955, alsook het incidenteel beroep;

Overwegende dat deze beroepen regelmatig naar vorm binnen de wettelijke termijn ingesteld werden;

Overwegende dat de zaken ingeschreven onder nummers 30.181 en 28.202 van de algemene rol verknocht zijn en dienen samengevoegd;

Overwegende dat geïntimeerde, oorspronkelijk aanlegster, tegen appellanten een dubbele eis heeft ingesteld, de eerste bij exploit dd. 24 september 1952, de tweede subsidiairlijk aan de eerste, bij exploit dd. 22 oktober 1953, strekkende tot de nietigverklaring of ten minste tot de niet tegenstelbaarverklaring aan geïntimeerde van de echtscheiding uitgesproken door de arrondissementsrechtbank, zetelende te 's Gravenhage (Nederland) op 6 augustus 1948 tussen appellant F... en zijn eerste echtgenote, appellante D..., en tengevolge daarvan de nietigheid te horen uitspreken van het huwelijk gesloten tussen geïntimeerde en F... te Parijs op 13 september 1949;

Dat geïntimeerde daarenboven vordert zowel voor haarzelf als voor het uit het nietig beweerd huwelijk gesproten kind de voordelen te verkrijgen van het vermeend huwelijk, een onderhoudsgeld voor het kind en schadevergoeding voor haarzelf; minstens het uit te spreken vonnis gemeen te horen verklaren aan D... en S. P...;

Dat, vooraleer de zaken opgeroepen werden, de rechtbank rechtdoende op verzoekschriften van geïntimeerde, vonnissen verleende op 26 februari 1953 en 17 december 1953 de ondervraging op feiten en vraagpunten van appellanten bevelende;

Dat appellanten op de vastgestelde data niet verschenen doch verzet tegen deze beslissingen lieten aantekenen;

Dat, bij vonnis dd. 24 december 1954, de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de oorspronkelijke eisen samenvoegde; — de verzetten ingesteld tegen de vonnissen dd. 26 februari 1953 en 17 december 1953 onontvankelijk verklaarde; — zich onbevoegd verklaarde om over de eis ingeleid door exploit van dagvaarding dd. 24 September 1952 te kennen; — de eis ingesteld door dagvaarding van 22 oktober 1952 onont-

vankelijk verklaarde; — bepaalde gronden waarop de eis gesteund was van de hand wees; — alvorens over het overige recht te doen geïntimeerde machtigde acht bepaalde feiten door alle middelen van recht te bewijzen; en de uitspraak schorste tegenover D... en S. P...;

*I. Betreffende de hoofdeis ingesteld door exploit dd. 24 september 1952 strekkende tot de nietigverklaring van het Nederlands vonnis dd. 6 augustus 1948.*

Overwegende dat terecht en wegens gepaste redenen, die het Hof overneemt, de eerste rechter zich onbevoegd heeft verklaard;

Dat geïntimeerde geen bezwaar tegen dit gedeelte van het vonnis doet gelden, doch niettemin subsidiair tot de nietigverklaring besluit;

Dat de onontvankelijkheid van de hoofdeis alle waarde ontnéemt aan de rechtspleging waaraan deze eis aanleiding heeft gegeven, o.m. aan de vonnissen op verzoekschrift dd. 26 februari 1953; dat het dus zonder belang is vast te stellen of de ondervragingen op feiten en vraagpunten ja dan neen terecht werden bevolen.

*II. Betreffende de eis ingesteld bij dagvaarding dd. 22 oktober 1953 strekkende tot de niet tegenstelbaarheid in België en meer bepaaldelijk aan geïntimeerde van het Nederlands vonnis dd. 6 augustus 1948:*

*A. Ontvankelijkheid van de eis:*

Overwegende dat appellant F. doet opmerken dat geïntimeerde P. M... een eis in echtscheiding vermomt onder de vorm van haar dubbele vordering om de bepalingen van inwendige openbare orde, ter zake de rechtsgronden tot echtscheiding, te ontduiken;

Dat appellanten D. M... en S. P... de ontvankelijkheid van de eis betwisten bij gebrek aan belang in hoofde van geïntimeerde; dat zij aanvoeren dat geïntimeerde een derde is ten opzichte van het echtscheidingsvonnis daar het haar niet tegengesteld wordt en dat haar vordering erop zou neerkomen een verhaal uit te oefenen tegen een vonnis dat partijen definitief aanvaard hebben en dat in België erga omnes kracht van gewijsde zou hebben bekomen, verhaal dat strijdig zou zijn met de algemene principes van openbare orde;

Overwegende dat de bepaling van artikel 185 van het Burgerlijk Wetboek de eis van geïntimeerde, zoals hij ingesteld werd, uitdrukkelijk toepast; dat er dus geen sprake kan zijn van wetsontduiking;

Dat krachtens dezelfde bepaling geïntimeerde ontvankelijk is te bewijzen dat het huwelijk met F. aangegaan werd in overtreding met artikel 147 van het Burgerlijk Wetboek en te dien einde de niet-tegenstelbaarheid in België van de echtscheiding F. - D. in te roepen en door de rechter te laten vaststellen en uitspreken;

Overwegende dat de huwelijksakte van geïntimeerde uitdrukkelijk vermeldt dat F. echtgescheiden was; dat geïntimeerde bijgevolg een vast en voldoende belang heeft om te trachten een einde te stellen aan een toestand, die zij onregelmatig acht;

Dat de vordering strekkende tot het door de rechtbank te horen zeggen dat het Nederlands vonnis van 6 augustus 1948 niet tegenstelbaar is in België, geen verhaal tegen dit vonnis uitmaakt;

Overwegende dat, zoals de eerste rechter het oordeelkundig vaststelt, een door een bevoegde Neder-

landse rechtbank gewezen vonnis over de staat van Belgen bewijskracht in België bezit en zelfs zonder exequatur een bewijstitel kan uitmaken van de staat van een belanghebbende, wanneer het voldoet aan de voorwaarden voorzien bij artikel 11 van het Verdrag van Brussel dd. 28 maart 1925 tussen Nederland en België (wet van 16 augustus 1926);

Dat alvorens dergelijk vonnis te erkennen als geldige bewijstitel van de staat van deze persoon, de rechter gehouden is te onderzoeken of die voorwaarden wel vervuld zijn en zulks in zijn vonnis vast te stellen;

Dat het reeds meermaals voorgekomen is dat in de toepassing van de Belgische principes van openbare orde in zake echtscheiding de Nederlandse rechter zich veel minder streng toont dan de Belgische rechter;

Dat dit vraagpunt echter de ontvankelijkheid van de eis niet raakt, maar de grond zelf van de zaak;

Overwegende dat de eis van geïntimeerde gesteund is op het niet voorhanden zijn van de voorwaarden voorzien door bedoeld artikel 11 van het verdrag, met de daaraan verbonden gevolgen tegenover de echtscheiding en dat deze eis terecht door de eerste rechter als ontvankelijk werd beschouwd;

*B. Betreffende het verzet van F. tegen het voorbereidend vonnis dd. 17 december 1953:*

Overwegende dat de rechtspleging voorzien bij artikelen 324 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering een eenzijdig karakter heeft;

Dat het vonnis verleend op verzoekschrift niet op tegenspraak wordt uitgesproken en evenmin bij verstek kan gewezen worden in de zin voorzien bij artikel 149 W. B. R.;

Dat zoals de eerste rechter het oordeelkundig heeft vastgesteld het niet toegelaten is aan de partijen die dienen onderhoord te worden, het inleidend verzoekschrift tegen te spreken, dat zij evenmin gerechtigd zijn op verzet deze tegenspraak uit te oefenen;

Dat bijgevolg terecht het verzet onontvankelijk werd verklaard (Braas, n<sup>o</sup> 1032, 1072; Garsonnet et Cesar Bru, II, n<sup>o</sup> 290; Van Bouwel, II, n<sup>o</sup> 564; Verbreking, 23 oktober 1837, Pas. I, 145);

Dat weliswaar krachtens artikel 330 W. B. R. de feiten als bewezen zouden kunnen beschouwd worden; dat zulks echter niet verplichtend is en te dien opzichte de rechten van verweer gevrijwaard zijn, daar appellant F. ze ten gronde heeft doen gelden;

Overwegende dat F. hier echter tot de hervorming van het vonnis a quo concludeert op grond o.m. van de beschouwing dat de rechtspleging van ondervraging op feiten en vraagpunten in casu niet toelaatbaar zou zijn om reden zij tot doel en voorwerp zou hebben een bekentenis uit te lokken betreffende de misdaad van dubbel huwelijk en dat zij daarenboven zou indruisen tegen een Nederlands vonnis dat de kracht van gewijsde zou bekomen hebben;

Overwegende dat de omschrijving der feiten, zoals zij in het vonnis waartegen verzet voorkomen, aantoonst dat de ondervraging niet tot het beweerd doeleinde strekt; dat de tweede bewering evenmin gegrond is daar het geenszins vaststaat dat het Nederlands vonnis van echtscheiding kracht van gewijsde in België zou hebben, hetgeen trouwens ter zake juist in betwisting is;

Dat in ieder geval de beweringen van appellant niet wegnemen dat de voorschriften van artikelen 149 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering onverenigbaar zijn met de rechtspleging voorzien bij artikelen 324 en volgende en alle verzet uitsluiten in hoofde van appellant;

### C. Ten gronde :

- 1) *Middel aangaande het gebrek aan betekening van het echtscheidingsvonnis aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand :*

Overwegende dat geïntimeerde op dit middel dat door de eerste rechter werd afgewezen, niet meer aandringt;

Dat appellanten tot de bevestiging van de bedoelde afwijzing besluiten;

Dat het vonnis a quo op dit punt dient bevestigd op grond van de beschouwingen erin vermeld;

- 2) *Middel aangaande de toekenning van de echtscheiding op gronden in strijd met de bepalingen van de Belgische wet van openbare orde :*

Overwegende dat het aan geïntimeerde behoort te bewijzen dat, zoals zij het aanvoert, het echtscheidingsvonnis uitgesproken tussen F. en D. door de arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage, op 6 augustus 1948, aan de vereisten van artikel 11, 1° van het Verdrag van Brussel van 28 maart 1925 niet voldoet;

Dat zij daartoe in hoofdorde aanvoert dat het bewust vonnis verleend werd in strijd met de schikkingen van openbare orde van de Belgische wet, o.m. dat partijen een echtscheiding door onderlinge toestemming vermond zouden hebben onder de vorm van een Nederlandse procedure van echtscheiding wegens bepaalde redenen; dat zij, subsidiairlijk, aanvoert dat er een bedrieglijke ontduiking van de Nederlandse wet betreffende de plaatselijke bevoegdheid werd begaan; dat de Nederlandse rechter hierdoor misleid werd en dat zijn vonnis, door dergelijk bedrog aangetast, in België niet tegenstelbaar zou zijn;

Overwegende dat de echtscheiding de staat van de personen wijzigt en aldus de openbare orde met de daaraan verbonden gevolgen aanraakt;

Dat in zake echtscheiding de wet overheersend is; dat de wil der partijen onmachtig is om van de beschikkingen der wet af te wijken;

Overwegende dat de wet de oorzaken van echtscheiding op beperkende wijze bepaalt;

Dat elke geheime verstandhouding tussen de echtgenoten om een echtscheiding door onderlinge toestemming te vermommen onder de vorm van een echtscheiding wegens bepaalde redenen, strijdig is met de wet en met de openbare orde (De Page, I, n° 849; Brussel, 17 juni 1914, Pas. II, 212);

Dat het bewijs van een dergelijke wetsontduiking door alle middelen van recht mag bewezen worden;

Overwegende dat appellanten beweren dat door « de beslissing » bedoeld artikel 11, 1° van het Verdrag alleen mag begrepen zijn het dispositief van het vonnis; dat in iedere veronderstelling het de Belgische rechter niet toegelaten is zijn onderzoek uit te strekken op de waarachtigheid der feiten die aan de grond van de rechterlijke beslissing liggen;

Overwegende dat, zoals het in casu het geval is, een onderzoek beperkt tot het beschikkend gedeelte van het vonnis volstrekt denkbeeldig en ijdel zou zijn en zelfs in strijd met de geest van artikel 11, 1°, vermits het beschikkend gedeelte van het vonnis de oorzaak van de uitgesproken echtscheiding niet vermeldt en dat het aan de Belgische rechter onmogelijk zou zijn na te zien of de echtscheiding toegestaan werd op gronden die door het Belgisch Burgerlijk Wetboek voorzien zijn; dat trouwens uit de bewoordingen van artikel 11, 1°, geenszins blijkt dat, waar zij de beslissing betreffen, zij beperkend en uitsluitelijk het dispositief zou bedoelen en niet de beslissing in haar geheel;

Dat de controle van de Belgische rechter nochtans niet zou mogen leiden tot de herziening van het Nederlands vonnis noch tot het opnieuw beslechten van het geding tot echtscheiding hetgeen klaarblijkelijk buiten zijn bevoegdheid zou staan;

Dat het Nederlands vonnis onaangeroerd blijft en de Belgische rechter enkel te onderzoeken heeft of het Nederlands vonnis iets bevat dat strijdig is met de openbare orde of met de beginselen van het Belgisch publiek recht;

Overwegende dat als Belgische onderdanen F. en D. onderworpen waren aan de bepalingen van de Belgische wetgeving van openbare orde op de echtscheiding; dat geïntimeerde ter zake gerechtigd is feiten van de door haar aangevoerde wetsontduiking door alle middelen van recht te bewijzen en o.m. daartoe de akten van de Nederlandse rechtspleging, het Nederlands vonnis in zijn geheel, en alle nuttige elementen in te roepen en voor te leggen;

Overwegende dat de bestanddelen der zaak aantonen dat appellanten F. en D. in 1948 het eens zijn geweest om uit de echt te scheiden en om hun echtscheiding niet voor de Belgische rechtbanken, volgens de daartoe bepaalde procedure, te vervolgen, maar integendeel voor de Nederlandse rechter;

Dat daar in het Nederlandse recht de echtscheiding door onderlinge toestemming uitgesloten is luidens artikel 263 van het Nederlands Burgerlijk Wetboek werd dan ook voor D. de echtscheiding aangevraagd op basis van overspel in hoofde van F. weze hoofdens één der vier echtscheidingsgronden voorzien door het Nederlands Burgerlijk Wetboek;

Dat de ganse houding van F. aantoonde dat hij daarin volkomen toestemde en dat hij zelfs de gepaste maatregelen trof, die bedoelde procedure moesten vergemakkelijken, bespoedigen om tot het beoogd doel te komen;

Overwegende dat het sinds jaren in België overbekend is dat de Nederlandse rechtbanken de echtscheiding zelfs ten overstaan van vreemdelingen toestaan, in voorwaarden waarin deze zelfde vreemdelingen in hun eigen land de echtscheiding niet zouden bekomen;

Dat de eerste rechter het heeft opgemerkt, en dat in een omzendschrijven van 1951 de heer Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel de aandacht van zijn Procureurs vestigde op het feit dat een stijgend aantal Belgische burgers zich in Nederland lieten scheiden en dat zelfs zaakwaarnemers des-aangaande bij middel van de pers hun diensten aan het publiek aanboden; dat het omzendschrijven het processus dat gewoonlijk wordt gevolgd beschrijft en de aandacht trekt op het feit dat, in gevallen waarin dit processus gevolgd was geweest, de Belgische hoven en rechtbanken reeds een zestal maal in Nederland uitgesproken echtscheidingen terecht in België niet tegenstelbaar hebben verklaard (J. T. 1951, blz. 490);

Dat ter zake door appellanten F. en D. dezelfde weg werd gevolgd;

Dat F. zich op 28 april 1948 te Scheveningen (arrondissement 's Gravenhage) liet inschrijven en er een klein gemeubeld appartement in huur nam met contractueel beding het slechts op 1 juli 1948 te mogen betrekken;

Dat D. op 12 juli 1948 een geding in echtscheiding instelde, haar vordering steunende op het feit dat « eiseres had moeten ondervinden dat gedaagde (F.) tijdens het huwelijk van partijen, met een andere vrouw dan zijn wettige echtgenote vleeselijke gemeenschap had gehad in hun gemeenschappelijke woning

en die vrouw (niet nader vereenzelvigd) had onderhouden enz. ... »;

Dat F. daarop concludeerde o.m. als volgt: « dat gedaagde de stellingen, dienende tot de grondslag van de vordering tot echtscheiding om hem moverende redenen, niet wenst tegen te spreken en zich, te dien aanzien, refereert aan het oordeel der rechtbank »;

Dat de arrondissementsrechtbank van 's Gravenhage deze conclusies overgenomen heeft en in recht vastgesteld »... « dat de vorderingen noch onrechtmatig, noch ongegrond voorkomen » en daarop de echtscheiding tussen partijen heeft uitgesproken;

Dat F. op 7 augustus 1948 een akte van berusting in voormeld vonnis ondertekende; dat hij op 20 augustus een getuigenschrift van niet beroep van de griffier ontving; op 23 augustus 1948 het vonnis in de registers van de burgerlijke stand van 's Gravenhage liet overschrijven en er op 27 augustus 1948 melding van liet maken in de rand van zijn huwelijksakte te Brussel;

Dat hij zich hierop op 2 september 1948 terug te Antwerpen, E...straat n° ... liet overschrijven, adres dat hij allerduidelijkst in werkelijkheid nooit heeft verlaten;

Overwegende dat de korte domiciliëring van F. te Scheveningen aantoont dat deze in werkelijkheid slechts plaats greep voor de noodwendigheid van de zaak; dat hij overigens geen bewijs voorbrengt als zou hij op dat ogenblik welke handelsactiviteit ook in Holland hebben ontwikkeld;

Dat de bovenstaande uiteenzetting der feiten voldoende bewijst dat appellanten F. en D. een echtscheiding bij onderlinge toestemming hebben vermomd onder de vorm van een Nederlandse procedure wegens bepaalde oorzaken;

Dat het feit dat voorgenomde partijen nog in de voorwaarden verkeerden om een eis tot echtscheiding bij onderlinge toestemming in België 'n te stellen niet afdoende is vermits, indien zij deze vorm van echtscheiding hebben verkozen, zij zich daartoe naar de voorgeschreven rechtspleging hadden moeten gedragen, o.m. de helft van hun goederen aan hun twee kinderen in volle eigendom afstaan (artikel 305 B.W.) en bovendien de stipte en langdurige pleegvormen voorgeschreven door artikelen 278 en volgende naleven; dat zij bijgevolg een overduidelijk belang hadden bij gemeen overleg hun toevlucht te nemen tot een rechtspleging die hun moest toelaten de echtscheiding in min dan twee maanden te bekomen;

Overwegende dat in die omstandigheden het echtscheidingsvonnis verleend door de arrondissementsrechtbank van 's Gravenhage op 6 augustus 1948, in België geen gezag van gewijsde heeft en derhalve niet tegenstelbaar is aan geïntimeerde; dat dienvolgens F... op 13 september 1949, toen hij met geïntimeerde huwde, steeds in de banden was van zijn vorig huwelijk aangegaan met D. M. op 4 september 1928, en dat het huwelijk gesloten te Parijs op 13 september 1949 tussen geïntimeerde en appellant nietig is;

Overwegende dat het onderhavig arrest van aard is de toestand van partijen D. M. en C. P. te beïnvloeden;

Dat geïntimeerde dus gerechtigd was gezegde partijen in zake te roepen om hen de uit te spreken beslissing gemeen te horen verklaren;

#### D. Betreffende het vermeend huwelijk :

Overwegende dat artikel 201 van het burgerlijk Wetboek om aan een nietig huwelijk gevolg te geven ten aanzien zowel van de echtgenoten als van de kin-

deren als enige voorwaarde voorziet dat het te goeder trouw aangegaan werd;

Overwegende dat het niet bewezen is dat geïntimeerde P. op 13 september 1949 in de mening verkeerde dat er een hinderpaal bestond tegen haar huwelijk met F.;

Dat F. de goede trouw in hoofde van geïntimeerde niet betwist;

Dat geïntimeerde dan ook gerechtigd is de voordelen te genieten zowel voor haar als voor haar uit het vermeend huwelijk gesproten kind;

Dat zij recht heeft op de hoede van het kind, op een onderhoudsgeld voor dit kind en op een schadevergoeding;

Dat haar eis om voor haarzelf een onderhoudsgeld te bekomen als ongegrond voorkomt, daar zij voldoende vergoed wordt door de schadevergoeding, die haar wordt toegekend;

Overwegende dat in de omstandigheden der zaak en met het oog op de respectievelijke vermogens-toestand der partijen de bedragen die aan geïntimeerde dienen toegekend op de hierna ex aequo et bono beraamde sommen mogen vastgesteld worden;

#### Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan de beschikking werd nageleefd;

Gehoord het eensluidend advies door de heer van den Eynde de Rivieren, Advocaat-generaal, ter openbare zitting gegeven,

alle andere of strijdige besluiten verwerpende;

Voegt de zaken ingeschreven onder nummers 28.202 en 30.181 van de algemene rol samen,

Ontvangt zowel de hoofdberoepen als het incidenteel beroep.

Verklaart de hoofdberoepen ongegrond; wijst ze af.

Bevestigt het bestreden vonnis behalve in zover het geïntimeerde machtigt tot een getuigenverhoor over te gaan; doet op dit punt het gezegd vonnis te niet; wijzigende en uitsprekende krachtens de overbrengende werking van het beroep;

Zegt voor recht dat de echtscheiding uitgesproken door de arrondissementsrechtbank te 's Gravenhage (Nederland) op 6 augustus 1948 tussen appellant F... en D... niet tegenstelbaar is in België;

Zegt voor recht dat het huwelijk gesloten tussen geïntimeerde en appellant F. te Parijs op 13 september 1949 nietig is om reden dat deze appellant nog in de banden van een eerste huwelijk verkeerde;

Beveelt dat het beschikkend gedeelte van het onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand en dat er melding van zal gemaakt worden in de rand van de huwelijksakte der partijen F. - P. zowel in de rand van de oorspronkelijke huwelijksakte der partijen in Frankrijk als in rand van de in België overgeschreven huwelijksakte;

Zegt voor recht dat zowel geïntimeerde als het uit het nietig huwelijk gesproten kind, zijnde Evelyne, geboren op 14 augustus 1950, de voordelen zullen genieten van het vermeend huwelijk;

Vertrouwt bijgevolg de hoede over het kind aan geïntimeerde toe.

Veroordeelt appellant F. om aan geïntimeerde voor het onderhoud van het kind een maandelijks bedrag van 6.000 frank te betalen.

Veroordeelt daarenboven F. om aan geïntimeerde te betalen ten titel van schadevergoeding een bedrag van 100.000 frank, vermeerderd met de gerechtelijke interesten.

Verwerpt als zijnde ongegrond de vordering van geïntimeerde strekkende tot het bekomen van een onderhoudsgeld voor haarzelf.

Verklaart onderhavig arrest gemeen aan de partijen S. en D.

Veroordeelt de partij van M. Buvens tot de kosten van beide aanleggen.

NOOT: Het vonnis, waarvan beroep, werd opgenomen in R.W. 1954/1955, 888. De datum d'e in het R.W. vermeld is als zijnde 24 september 1954 is onjuist; het moet zijn 24 december 1954.

Tegen bovenstaand arrest werd cassatie ingesteld.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 8 mei 1956.

Voorzitter: M. Maraite.

Raadsheren: M.M. Noest en Van Hove.

Advocaat-Generaal: M. Matthijs.

Advocaten: Mrs Verschelden en Baert.

**Sequestratie. — Verzoek om opheffing. — « Ratione loci » bevoegd rechtbank.**

*Bevoegd om kennis te nemen van een verzoek om opheffing van de sequestratie is de rechtbank van de plaats, waar de goederen zich bevonden ten tijde van de ondersequestratiestelling (artikel 8 van het wetsbesluit van 17 januari 1954 i.v.m. artikel 3 van het wetsbesluit van 23 augustus 1944).*

Dienst van het Sequester t/ Verdoodt en cs.

Gezien de stukken, o.m. de grosse van het bestreden vonnis, op 23 april 1955 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regelmatig ingesteld werd;

*Nopens de samenvoeging der zaken:*

Overwegende dat de eerste rechter terecht heeft aangenomen dat de twee vorderingen, die aan zijn oordeel onderworpen waren, met elkander innig verband houden;

Overwegende immers dat alle beide hun oorzaak vinden in de ondersequestratiestelling der goederen van Severinus Verdoodt, alsmede van de gemeenschap Verdoodt-Caudron en in grote trekken dezelfde doeleinden beogen, nl. opheffing van voornoemde maatregel, afrekening omtrent de verrichte werkzaamheden, afgifte der goederen en gelden toekomende aan de consorten Verdoodt en schadeloosstelling wegens wanbeheer;

Overwegende derhalve dat het, in het belang ener goede rechtsbedeling noodzakelijk was de twee zaken wegens verknochtheid samen te voegen;

*Nopens de nietigheid der procedure:*

Overwegende dat de appellant in zijn tweede conclusies vóór het Hof opgeworpen heeft dat de dagvaarding, die ten verzoeken van Severinus Verdoodt betekend werd, nietig is bij gemis aan aanduiding der woonplaats van deze laatste;

Overwegende dat, waar hij voordien geen andere verveermiddelen ingeroepen had dan de onbevoegdheid van de eerste rechter, de appellant nog steeds ertoe gerechtigd was, bij toepassing van artikel 175, lid 2, Wbvr., die exceptie te doen gelden;

Overwegende voorts dat, mocht het zelfs vaststaan dat het bewust adres onjuist of onvolledig was, de appellant nochtans geen de minste twijfel kon koesteren betreffende de eenzelligheid van de verzoeker, welke hem voldoende bekend was; dat anderzijds, Severinus Verdoodt niettemin in de onderhavige instantie behoorlijk is verschenen;

Overwegende dat daaruit volgt dat de beweerdte nietigheid geenszins de belangen van de appellant heeft kunnen schaden, zodat hij, overeenkomstig artikel 173, lid 1, niet in aanmerking komt;

*Nopens de bevoegdheid van de rechtbank:*

Overwegende dat beide vorderingen in feite als hoofdzakelijk voorwerp hebben de opheffing van de ondersequesterstelling, zowel van de goederen van Severinus Verdoodt als van die van de gemeenschap Verdoodt-Caudron;

Overwegende dat de besluitwet van 17 januari 1945 in haar artikelen 9 en 10 de mogelijkheid van dergelijke maatregel reeds voorziet; dat zij bovendien in haar artikel 8 naar al de niet-strijdige beschikkingen van de besluitwet van 23 augustus 1944 verwijst, waaronder die van artikel 3, waarbij aan de Belgische onderdanen toegelaten wordt de opheffing van de ondersequesterstelling aan te vragen, indien zij deze ongerechtvaardigd achten, en verder bepaald wordt dat zij zich te dien einde zullen wenden tot de rechtbank van de plaats, waar de goederen zich bevonden ten tijde van de ondersequesterstelling;

Overwegende dat uit de bestanddelen der zaak blijkt dat Severinus Verdoodt nog altijd te Moorsel gedomicilieerd was toen hij op 20 juni 1947 door de Krijgsraad veroordeeld werd, en zelfs nog later, vermits hij aldaar op 15 januari 1949 door de Belgische Staat geciteerd werd tot betaling van schadevergoeding; dat zijn echtgenote en zijn kinderen ter plaatse waren gebleven en dat zijn inboedel zich dus te Moorsel bevond; dat daarenboven een onroerend goed in die gemeente gelegen was en dat alleszins zijn eigen patrimonium, evenals dit van de gemeenschap, te Moorsel gecentraliseerd was;

Overwegende dat de ondersequesterstelling trouwens om die reden te Aalst ingericht werd en dat notaris Eeman te dezer standplaats door de appellant als mandataris aangesteld werd; dat het beheer over de gesequesteerde goederen in hoofddoor te Aalst gevoerd werd;

Overwegende bijgevolg dat de eerste rechter, al is het gedeeltelijk op andere gronden, zich terecht ratione loci, bevoegd verklaard heeft tot kennisneming van de verscheidene onderdelen van beide vorderingen;

*Om die redenen,*

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn grotendeels eensluidend advies;

Alle andere conclusies van de hand wijzende;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond;

Houdt voor rechtsgeldig het inleidend exploit, betekend ten verzoeken van Severinus Verdoodt;

Bevestigt voor het overige het bestreden vonnis;

Zendt de zaak naar de eerste rechter terug voor verdere behandeling;

Veroordeelt de appellant in de kosten van deze aanleg.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 15 mei 1956.

Voorzitter : M. Santenaire.

Raadsheren : M.M. De Groote en Buysse.

Advocaat-Generaal : M. Ely.

Advocaat : Mr Versteede.

### Onrechtmatige daad. — Vereisten voor de aansprakelijkheid van de meester voor daden van zijn ondergeschikte.

*De meester is niet aansprakelijk voor de onrechtmatige daad van zijn ondergeschikte, wanneer deze na zijn werk te hebben gedaan, de daad heeft gepleegd in de tijd, dat hij na zijn werk per fiets naar huis terugkeerde, op het ogenblik dat hij niet meer onder de bevelen van zijn werkgever stond, bovendien buiten de werkuren en terwijl hij niet in de uitvoering was van zijn diensten noch in de werkzaamheden, waartoe de werkgever hem gebruikte.*

*Zo ten aanzien van arbeidsongevallen wordt aangenomen dat de werkgever verantwoordelijk is jegens zijn arbeiders voor ongevallen, die hun overkomen op de weg van het werk naar huis, brengt zulks niet mede, dat de meester burgerlijk aansprakelijk is voor de onrechtmatige daden, die zijn ondergeschikte gepleegd heeft op de weg van het werk naar huis.*

O.M. t/ Pauwels.

Aanvankelijk gedagvaard geworden zijnde om zich burgerlijk en solidairlijk verantwoordelijk te horen verklaren met Pynnebrouck Godfried-Jules-Joseph, geboren te Woumen, de 25 september 1938, student-mekanieker, wonende te Woumen, Zuid-Torhoutstraat, nr 570, zijn aangestelde, voor de veroordelingen tot de kosten van het geding, alsook tot de boeten wegens de overtreding van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, die zouden uitgesproken worden tegen deze laatste die de feiten gepleegd heeft, werd de gedaagde op tegenspraak en — op verzet — tegen het verstekvonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Veurne dd. 13 januari 1956 — burgerlijk verantwoordelijk verklaard voor de veroordeling tot de kosten van het geding belopende 154 frank, uitgesproken ten laste van zijn voornoemde aangestelde Pynnebrouck Godfried en werd hij tevens veroordeeld tot de kosten van het vonnis op verzet begroot op 126 frank.

Overwegende dat Pauwels Pierre (als burgerlijk aansprakelijke partij) en het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig in beroep zijn gekomen ;

Overwegende dat het beroep van het Openbaar Ministerie ongegrond is, ingesteld zijnde tegen een vonnis dat over niets anders heeft beslist dan de burgerlijke aansprakelijkheid van Pauwels Pierre voor de kosten van de openbare vordering, vonnis dat ook deze burgerlijke verantwoordelijkheid voor het geheel van die kosten heeft aangenomen, zodat het Openbaar Ministerie, ten aanzien het nog alleen onderworpen, geen grieven kan doen gelden ;

Overwegende dat Pynnebrouck het misdrijf ter zake pleegde nadat hij gedaan had met zijn werk in de garage Pauwels en binst dat hij na zijn werk per fiets naar huis terugkeerde, op een ogenblik dat hij niet meer onder de bevelen was van zijn werkgever, bovendien buiten de werkuren en terwijl hij niet in de uitvoering was van zijn dienst noch in de werkzaam-

heden waartoe zijn committent Pauwels hem gebruikte; dat zo men op gebied van werkongevallen aanneemt dat de patroon verantwoordelijk is jegens zijn aangestelden voor ongevallen die hun kunnen overkomen op de weg van het werk naar huis, dit niet mede dat de committent ter zake burgerlijk verantwoordelijk is voor zijn aangestelde Pynnebrouck ten aanzien van de andere gevolgen van het misdrijf dat Pynnebrouck pleegde binst hij van het werk naar huis terugkeerde (bij voorbeeld de kosten van de openbare vordering zoals ter zake) ;

Overwegende dat Pauwels, waar ook alle andere voorwaarden tot enige burgerlijke verantwoordelijkheid voor Pynnebrouck ontbreken, deswege ter zake niet kan burgerlijk aansprakelijk gesteld worden ;

Overwegende dat de eerste rechter voor gegronde redenen het verzet van Pauwels heeft ontvankelijk verklaard ;

Om deze redenen :

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, artikel 191 en 211 van het Wetboek van Strafvorderingen, alle wetsbepalingen door de Voorzitter ter terechtzitting aangeduid.

Het Hof,

Rechtdoende op tegenspraak :

Ontvangt de beroepen,

Verklaart dit van het Openbaar Ministerie ongegrond en dit van de burgerlijk aansprakelijke persoon Pauwels gegrond.

Doet het aangevochten vonnis teniet en ten deze opnieuw wijzende :

Stelt Pauwels Pierre als burgerlijk aansprakelijk buiten zaak.

Laat de kosten van deze aanleg ten laste van de Staat.

Verstaat daarbij dat de kosten van het vonnis op verzet niettemin ten laste zullen blijven van Pauwels.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

23 november 1956.

Voorzitter : M. De Necker.

Rechters : M.M. Moerenhout en Van de Vijver.

O.M. : M. Vergote.

Advocaat : Mr Mayeur.

**Echtscheiding. — Verkorting van de termijn van artikel 228 B.W. — De oproeping van de man moet bij deurwaardersexploot geschieden. — Morele onmogelijkheid van gemeenschap mag alleen worden aanvaard, indien de vrouw in de loop van de echtscheidingsprocedure rechterlijke machtiging heeft bekomen een afzonderlijk verblijf te houden.**

*De in art. 228 B.W., gewijzigd bij art. 1 van de Wet van 30 juni 1956, voorgeschreven oproeping van de man na indiening van een verzoekschrift door de vrouw, strekkend tot verkorting van de daarin bedoelde termijn, moet bij deurwaardersexploot geschieden. Een oproeping bij aangetekende brief voldoet niet aan de wet.*

*Vereisten voor het aanvaarden van het bestaan van fysieke gemeenschap tussen de man en de vrouw.*

*De morele onmogelijkheid van gemeenschap mag alleen worden aanvaard, indien de vrouw in de loop van de echtscheidingsprocedure van de rechter de machtiging heeft verkregen een afzonderlijk verblijf*

*te houden. Onjuist is de mening, dat daarmede zou mogen worden gelijkgesteld het in art. 239 B.W. bedoelde proces-verbaal van niet-verzoening. Zulks blijkt uit de tekst van art. 228 B.W. en uit de wordingsgeschiedenis van deze bepaling.*

Lagaisse t/ Buyck.

Gezien het hieraangehechte verzoekschrift, aangeboden door Mevrouw Lagaisse Magdalena, bobijnster, Kleine Heirweg, 33, Beveren-Leie, hebbende voor raadsman Mter J. Mayeur, advocaat te Kortrijk;

Gelet op artikelen 2, 9, 34, 37 en 41 van de Wet van 15 juni 1935;

Gehoord verzoekster in haar middelen en besluiten, in Raadkamer;

Gezien de bescheiden;

Overwegende dat partij Buyck Marcel niet verschenen is;

Overwegende dat de vordering strekt tot het bekomen, op grond van artikel 228 B.W. (art. 1 van de Wet van 30 juni 1956) van de verkorting van de termijn van 300 volle dagen, welke aanvang neemt sedert de ontbinding van het huwelijk van verzoekster met Buyck Marcel en tot het horen zeggen voor recht dat zij zal gerechtigd zijn onmiddellijk een nieuw huwelijk te sluiten;

#### I° In feite :

Overwegende dat verzoekster gehuwd was met Buyck Marcel;

Overwegende dat bij vonnis van de Correctionele Kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Beauvais, dd. 16 november 1955, de echtgenoot veroordeeld werd wegens onderhoud van bijzit — zijnde Rousseau Edwige — in de echtelijke woonst, te La Bosse (Oise - Frankrijk);

Overwegende dat op grond van deze veroordeling, bij vonnis, verleend bij verstek, dd. 20 januari 1956, van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, de echtscheiding toegestaan werd ten voordele van verzoekster;

Overwegende dat geen verzet noch beroep aangekend werd tegen dit vonnis, zoals blijkt uit een attest van de heer hoofdgriffier van de rechtbank, dd. 23 mei 1956;

Dat het vonnis betekend werd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand te Harelbeke, op 29 mei 1956;

Overwegende dat verzoekster een rekest heeft ingediend, dd. 1 oktober 1956 en Mter J. Mayeur, bij aangetekend schrijven, dd. 2 oktober 1956, een afschrift ervan aan de gewezen echtgenoot van verzoekster mededeelde en hem uitnodigde om te verschijnen op vrijdag, 19 oktober 1956;

#### II° In rechte :

##### a) Betreft de oproeping van de echtgenote :

Overwegende dat naar luid van art. 228 B.W. gewijzigd bij art. 1 van de Wet van 30 juni 1956, in principe de vrouw geen nieuw huwelijk kan aangaan, dan na 300 dagen, vanaf de ontbinding van het huwelijk;

Dat echter deze termijn een einde neemt, ingeval van bevalling;

Dat daarenboven een mindere termijn door de rechtbank, op verzoekschrift kan gesteld worden, of de termijn afgeschaft worden, zo de vrouw de voortdurende fysieke onmogelijkheid van samenwonen

bewijst, hetzij wegens de verwijdering, hetzij tengevolge van enig ongeval;

Dat met de fysieke onmogelijkheid de zedelijke onmogelijkheid wordt gelijk gesteld, voortkomend uit het feit dat tijdens de rechtspleging in echtscheiding, die aanleiding gaf tot de ontbinding van het huwelijk of hangend was op het ogenblik van het overlijden van de man, de vrouw rechterlijk gemachtigd werd om afzonderlijk te verblijven;

Overwegende dat de rechtbank op het verzoekschrift uitspraak doet, de man opgeroepen zijnde;

Overwegende dat de tekst van de wet niet nader preciseert op welke wijze deze oproeping geschieden moet;

Overwegende dat de oproeping dus geschieden moet, volgens de regelen van het gemeen recht vóór de rechtbank van eerste aanleg;

Overwegende dat de oproeping vóór de rechtbank van eerste aanleg geschieden moet bij deurwaarders-exploit;

Overwegende dat deze wijze van oproeping de beste waarborgen levert, daar het exploit de wettelijke meldingen moet inhouden, de termijnen moeten geëerbiedigd worden en oproeping gedaan wordt onder de aansprakelijkheid van een ministerieel officier;

Overwegende dat ter zake de oproeping gedaan werd door een aangetekend schrijven, uitgaande van de raadsman van verzoekster, waarin niet wordt vermeld waar de opgeroepen partij verschijnen moet;

Overwegende dat in de raadkamer verzoekster beweerd heeft dat deze oproeping overbodig was, daar het vonnis van echtscheiding in haar voordeel uitgesproken werd;

Overwegende dat verzoekster zodoende de beschikking van art. 228 B.W. verwacht met deze van art. 298 B.W.;

Dat de beide teksten inderdaad niet gelijkkluidend zijn, daar art. 228 zegt «de echtgenoot opgeroepen zijnde», terwijl art. 298 B.W. luidt : «de echtgenoot, in wiens voordeel de echtscheiding is uitgesproken, opgeroepen zijnde»;

Overwegende dat dit verschil door de wetgever bedoeld werd om grondige redenen;

Overwegende inderdaad dat art. 228 B.W. handelt over de viduiteitstermijn, gesteld met het doel de twijfel in de afstamming te voorkomen en de man opgeroepen wordt, om in verband hiermede inlichtingen te verschaffen betreffend mogelijke herenging tussen de echtgenoten, onverschillig of de echtscheiding in het voordeel van de man uitgesproken werd, dan niet, terwijl art. 298 B.W. een burgerlijke sanctie inhoudt, tegen de plichtige mede-echtgenoot, in geval van echtscheiding wegens overspel, zijnde het huwelijksverbod gedurende 3 jaar met de medeplichtige, om redenen van hogere zedelijkheid, zodanig dat het uiteraard altijd de onschuldige echtgenoot is die zich zou kunnen gekrenkt voelen door een vroegtijdige herhuwen van zijn mede-echtgenoot, met de medeplichtige in het overspel;

Overwegende dat ter zake het gaat om de verkorting van de viduiteitstermijn;

Dat dus de oproeping van de man wel vereist was;

Overwegende dat de oproeping gedaan zijnde per aangetekend schrijven, onregelmatig is; des te meer, dat in afwezigheid van aanduiding van de plaats waar de man zich moest aanbieden, de rechten van de man niet gevrijwaard werden;

##### b) Ten gronde :

Overwegende dat indien men de rechtspleging als

regelmatig mocht aanzien, niettemin het verzoek niet gegrond ware;

*1° Aangaande de fysieke onmogelijkheid:*

Overwegende dat het begrip van fysieke onmogelijkheid dient verklaard te worden als zijnde de afwezigheid van materiële mogelijkheid van samenwonen, hetzij om reden van verwijdering, hetzij tengevolge van enig ongeval (Novelles: Dr. Cic. T. II, blz. 542; De Page: Dr. Cic. T. I, blz. 932);

*A. Voortdurende verwijdering:*

Overwegende dat de verwijdering van zulkdanige aard zijn moet dat de echtgenoten daardoor absoluut belet waren gemeenschap te hebben (De Page: Dr. Civ. T. I, blz. 933; Novelles: Dr. Cic. T. II, blz. 543);

Overwegende dat dit een feitelijke vraag is;

Dat zulke verwijdering kan spruiten uit de grote afstand, de gevangenschap, het onderbreken van alle verbindingsmiddelen, bv. in oorlogstijd, de krijgsgevangenschap, de opsluiting in een krankzinnigengeesticht, enz. (Planiol et Ripert: Dr. Cic. T. II, n° 800; Baudry-Lacantinerie et Chenaux: Dr. Civ. T. IV, n° 481; mits bewijs dat de echtgenoten zich niet konden verenigen);

Overwegende dat verzoekster zich enkel beroept op het vonnis van echtscheiding, waaruit enkel blijkt dat de man sinds 1946 met een bijzit verblijft te Labosse, departement der Oise (Frankrijk);

Dat daaruit niet wordt uitgemaakt dat dit verblijf voortdurend en bestendig geweest is;

Overwegende dat beide echtgenoten enkel ongeveer 250 kilometer verwijderd waren, die in enige uren per auto kunnen afgelegd worden; dat zij daarenboven volledig vrij waren in hun omgang;

Overwegende dat in zulke voorwaarden er geen spraak kan zijn van voortdurende verwijdering;

*B. Verwijdering ten gevolge van ongeval:*

Overwegende dat daardoor moet verstaan worden, alle schending door ongeval van de fysieke integriteit, waardoor de geslachtsbetrekkingen onmogelijk geworden zijn (De Page: Dr. Civ. T. I, blz. 933; Colin et Capitant: Dr. Civ. T. I, n° 248);

Overwegende dat verzoekster dit zelfs niet beweert;

*2° Aangaande de zedelijke onmogelijkheid:*

Overwegende dat de zedelijke onmogelijkheid om gemeenschap te hebben, enkel mag blijken uit het feit in art. 228 B.W. lid 4 vermeld;

Dat het feit hierin moet bestaan, dat in de loop van de rechtspleging, die aanleiding gaf tot de ontbinding van het huwelijk of van de rechtspleging tot echtscheiding, of tot scheiding van lijf en goederen, welke hangend was ten tijde van het overlijden van de echtgenoot, de vrouw gerechtelijk gemachtigd werd afzonderlijk te verblijven, ten ware de vereniging van beide echtgenoten bewezen zou zijn;

Overwegende dat verzoekster zulke rechterlijke machtiging niet bekomen heeft;

Overwegende dat zij echter beweert dat art. 228 B.W. lid 4 nieuw, van art. 313, ° alinea B.W. moet toegenaderd worden en dus in de zin verklaard door de rechtspraak aan dit laatste artikel gegeven, met het proces-verbaal van niet-verzoening tijdens de inleidende rechtspleging van de echtscheiding opgesteld, met een rechterlijke beslissing gelijk te stellen

(R. Jacobs: Termijnen van hertrouw, R.W. 23 september 1956);

Overwegende dat deze stelling niet kan aangenomen worden;

Overwegende dat ten eerste deze verklaring van art. 313 alinea 2 B.W. door de rechtsleer niet bijgetreden werd (nota Hoornaert sub Beroep Luik, 25 nov. 1945, J.T. 1946, blz. 447; Nota sub B. Rechtb. Antwerpen, 19 jan. 1952, J.T. 1952, blz. 204), alsook niet werd gevolgd door een deel der rechtspraak;

Dat zij inderdaad strijdig is met de op ondubbelzinnige wijze uitgedrukte wil van de wetgever en de tekst duidelijk is en er geen aanleiding toe bestaat tot uitlegging, wanneer de tekst niet ondubbelzinnig is en de wil van de wetgever weergeeft (Advies Proc. Gen. voorafgaand het arrest van Verbreking, dd. 29 oktober 1955, Bull. Arr., Cas. 1956, blz. 149);

Dat deze wil van de wetgever ten andere gesteund is op zeer ernstige en gegronde redenen;

Overwegende inderdaad dat de wetgever daardoor alle twijfel heeft willen uitschakelen betreffende het uitgangspunt van de termijn en bedrog heeft willen vermijden, onder meer door het aangeven in het verzoekschrift van een geveinsd adres van de medeëchtgenoot, waar de oproeping, per post, door de griffier zou gezonden worden;

Overwegende dat men bezwaarlijk zou kunnen beweren, zoals de ingeroepen rechtspraak dit aanneemt, dat de man, wiens vrouw op het ogenblik van de eis in echtscheiding, van hem feitelijk gescheiden leeft, daarmede stilzwijgend akkoord gaat;

Overwegende inderdaad dat een stilzwijgend akkoord een zulkdanige daad veronderstelt, dat het op geen enkele andere wijze uit te leggen is;

Overwegende dat daardoor reeds het geval uitgeschakeld wordt van de echtscheiding gegrond op de beledigende verlaten, of op de miskenning door de vrouw van haar plicht van samenwonen, daar het tegenstrijdig is «in terminis» te beweren dat men akkoord gaat over een feit waarover men zijn beklag doet;

Overwegende dat in de andere gevallen ook niet het akkoord kan worden afgeleid uit de zuivere passieve houding van één der echtgenoten tegenover de daad van zijn medeëchtgenoot, waardoor de feitelijke scheiding is ontstaan;

Overwegende dat inderdaad de verbintenis of verplichting om iets te doen niet vatbaar is voor rechtstreekse gedwongen uitvoering, hetgeen samengevat wordt in de leus «nemo potest praecise coegi ad factum»;

Overwegende dat de verplichting tot samenwonen bevat in art. 214a B.W. een «obligatio faciendi» is en men zich moeilijk kan inbeelden hoe in onze stand van beschaving, de lichamelijke dwang zou kunnen aangewend worden om de echtgenoten tot de uitvoering van deze verplichting te brengen;

Dat de Belgische rechtspraak het beroep tot het ingrijpen van de openbare macht in zulkdanig geval niet toelaat (De Page: Dr. Civ. T. I, blz. 621; Beroep Luik: 16 juni 1897, Pas. 1898, II, blz. 30);

Overwegende dus dat uit de zuivere passieve houding van de echtgenoten, generlei stilzwijgend akkoord tot afzonderlijk leven zou kunnen afgeleid worden;

Overwegende daarenboven, dat de wetgever, door in art. 1 van de wet van 30 juni 1956, te eisen dat de vrouw «rechterlijk zou gemachtigd zijn een afzonderlijke verblijfplaats te hebben», elke uitdrukkelijke of stilzwijgende overeenkomst dienaangaande uitgeschakeld heeft, als grond van morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben;

Dat inderdaad deze morele onmogelijkheid haar steun vindt in een vermoeden dat alle toenadering tussen de echtgenoten ondenkbaar geworden is en de wetgever gewild heeft dat dit vermoeden alleenlijk zou geleverd worden uit een positief feit — de eis om afzonderlijk te wonen en de daaropvolgende rechterlijke beslissing — waaruit ondubbelzinnig de breuk tussen de echtgenoten en de afkeer voor elke gemeenschap tussen hen zou blijken;

Overwegende dat het wetsvoorstel tot wijziging van art. 228 B.W. uitgaande van senator Ciselet, uitdrukkelijk voorzag in het art. 2, dat de viduiteitstermijn begint te lopen vanaf de dag van de feitelijke scheiding der echtgenoten, zo deze de ontbinding van het huwelijk is voorafgegaan, dat de datum der scheiding in het vonnis van echtscheiding of scheiding van lijf en goederen vermeld wordt en dat bij gebreke ervan deze termijn ingaat op de datum van het bevelschrift van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, waarbij de echtgenoten gemachtigd worden gescheiden te blijven of bij de in de artt. 239 of 281 tot 284 van het Burgerlijk Wetboek voorgeschreven verschijningen (Parlem. Handel. Senaat : 12 mei 1954);

Dat de toelichting ten hoofde van het voorstel uitdrukkelijk verwees naar de rechtspraak welke het proces-verbaal van niet-verzoening met het bevelschrift tot aanwijzing van een afzonderlijk verblijf van de vrouw gelijkstelde (Parlem. Handel. Senaat, 12 mei 1954);

Overwegende dat de commissie van Justitie van de Senaat en deze van de Kamer, met dit stelsel totaal afgebroken hebben en in de tekst van alinea 4 van het nieuw art. 228 B.W. de noodzakelijkheid van een rechterlijke machtiging hebben hernomen, ter uitsluiting van alle uitdrukkelijk en vanzelfsprekend stilzwijgend akkoord of overeenkomst aangaande het afzonderlijk verblijf van de vrouw (Parl. Handel. Senaat, 6 juli 1955, 6 maart 1956; Parlem. Handel. Kamer, 12 juni 1956 - 20 Juni 1956);

Overwegende dat de wetgever, als vertrekpunt van de termijn van 300 dagen, in geval van zedelijke onmogelijkheid van samenwonen, een rechterlijke beslissing gewild heeft, uitgelokt door één der echtgenoten en een daad veronderstelt, waarna met een zedelijke zekerheid kan vermoed worden dat de echtgenoten zich niet meer zullen verenigen;

Overwegende dat dit ten duidelijkste blijkt uit volgende passus van de rede van de verslaggever in de Kamer, de heer Chot :

« Prenons l'exemple de la femme qui introduit une action en divorce. Quel est le premier acte de procédure après le dépôt de la requête? C'est la tentative de conciliation : les époux comparaissent devant le président du tribunal, qui les exhorte à se reconcilier. Généralement cette tentative échoue. On peut dire qu'à partir de ce moment nous disons posons d'un élément décisif, impliquant la séparation des époux.

» Immédiatement après cette tentative de conciliation va se produire un autre acte de procédure particulièrement important, c'est l'ordonnance du président réglant les mesures provisoires qui vont régir les rapports entre époux pendant la procédure en divorce. Cette ordonnance va, entre autres choses, désigner à la femme, un domicile séparé de celui de son époux et où l'époux ne pourra pas la rejoindre. Nous avons donc une décision de justice ayant autorité de la chose jugée, qui fait défense au mari de hanter la résidence de la femme. Si le divorce arrive à sa conclusion finale il y a une probabilité

» qui est une quasi certitude, que ces époux ne se sont plus réunis »;

En tot slot : « Quel est le système prévu dans la proposition de loi? Il est simple : à moins que la preuve d'un rapprochement charnel soit rapportée le délai pourra être réduit par le tribunal ou même supprimé si les époux ont été autorisés à vivre séparément depuis plus de 300 jours »;

Overwegende dat verzoeksters' vraag dus in ieder geval ongegrond voorkomt;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Gehoord de heer H. Vergote, eerste-Substituut-Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies;

Verklaart de vordering niet ontvankelijk, bij gemis aan regelmatige oproeping van de echtgenoot of minstens ongegrond en voor dit laatste geval, verwerpt de vraag;

Verwijst verzoekster in de kosten.

NOOT : Verg. in dezelfde zin het vonnis van de Rechtbank te Antwerpen dd. 20 december 1956, R.W. 1956/1957, 878.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

1e Kamer. — 18 januari 1952.

Voorzitter : M. Catfolis.

Rechters : M.M. Meulemans en Boeyé.

Advocaten : Mrs De Vis en Hoschet.

**N.M.B.S. — Werknemer van de N.M.B.S. slachtoffer van een ongeval. — Verhaal van de N.M.B.S. tegen de derde, die verantwoordelijk is voor het ongeval. — « Indeplaatsstelling » door de werknemer van de N.M.B.S. in zijn rechten tegen de derde. — Overeenkomst « sui generis ». — Geldigheid dezer overeenkomst.**

Volgens de artikelen 45, 46 en 47 van de Reglementaire Bepalingen, die de arbeidsovereenkomst tussen de N.M.B.S. en haar werknemers beheersen, en volgens de dientengevolge door de arbeider gedane « verklaring van indeplaatsstelling » betaalt de N.M.B.S. niet haar eigen schuld, maar die van derde, die verantwoordelijk is voor het aan haar werknemer overkomen ongeval.

De N.M.B.S. heeft de verplichting om het slachtoffer te vergoeden slechts aangegaan voor zoveel de rechten van het slachtoffer tegen de derde haar werden afgestaan.

De rechtsband tussen de N.M.B.S. en haar werknemer kan niet worden verklaard door de wetbepalingen omtrent de indeplaatsstelling bij overeenkomst of de borgtocht; die rechtsband ontstaat uit een overeenkomst « sui generis », waarbij een overdracht van rechten door de werknemer ten behoeve van de N.M.B.S. wordt toegestaan.

De bedoeling van partijen is geweest aan de N.M.B.S. alle rechten van het slachtoffer tegen de derde over te dragen, derwijze dat de N.M.B.S. alleen het risico op zich neemt van een eventuele insolventie van de derde.

Een dergelijke overeenkomst druist geenszins in

*tegen de openbare orde en is niet in strijd met enige bepaling van onze wetgeving.*

N.M.B.S. t/ Remacle.

Gezien de processtukken en namelijk het vonnis, in regelmatige uitgifte voorgelegd, tegensprekelijk tussen partijen op 6 december 1949 door de heer vrederechter van het tweede kanton van Leuven uitgesproken, tijdig bestreden bij geboekt exploit van deurwaarder José Hoslet, in dienstverblijf te Namen, op 24 maart 1950;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep niet wordt betwist;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering tot doel had geïntimeerde te horen veroordelen aan appellante de som te betalen van 3.921 frank, die deze laatste, naar aanleiding van een verkeersongeval waarvan haar aangestelde Weets Guillaume op 2 februari 1948 het slachtoffer werd en waarvan zij de verantwoordelijkheid ten laste van geïntimeerde legt, aan voormeld slachtoffer ten titel van pharmaceutische onkosten en van loon heeft uitbetaald;

*Wat de ontvankelijkheid van de eis betreft :*

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte van mening is geweest dat de eis niet ontvankelijk diende verklaard;

Overwegende dat het inderdaad blijkt dat bij toepassing van de reglementaire bepalingen die de werkovereenkomst tussen appellante en haar werknemer, de genaamde Weets Guillaume beheersen, en inzonderheid van artikelen 45, 46 en 47 van deze bepalingen, Weest Guillaume een « verklaring van indeplaatsstelling » op 1 maart 1948 ondertekend heeft, waarbij hij appellante in zijn plaats stelde in al zijn rechten, middelen en vorderingen van welke aard ook die hij tegen een derde bezat uit hoofde van het ongeval, waarvan hij het slachtoffer was te Leuven op 2 februari 1948, en dat appellante anderzijds zich heeft verbonden aan Weets de geneeskundige kosten en zekere vergoedingen tijdens zijn werkonbekwaamheid, als voorschot, ten laste van de derde in te vorderen, te betalen;

Overwegende dat het dienvolgens duidelijk blijkt dat appellante, in uitvoering van deze overeenkomst aan haar werknemer Weets, niet haar eigen schuld, maar deze van de derde, verantwoordelijk voor het ongeval, heeft betaald; dat de door haar aangegane verbintenis immers in haar geheel moet worden opgenomen en dat appellante de verplichting van het slachtoffer te vergoeden slechts heeft aangegaan voor zoveel de rechten van dat slachtoffer tegen de derde haar werden afgestaan;

Overwegende weliswaar dat, zoals de eerste rechter het heeft beslist, de aard van het juridisch verband dat tussen appellante en Weets bestaat niet te verklaren is door de bepalingen van artikel 1250 van het Burgerlijk Wetboek, dat voorwaarden voorziet, namelijk betreffende de gelijktijdigheid van de conventionele subrogatie en van de betaling, dewelke ter zake niet voorhanden zijn;

dat de rechtstoestand, die appellante en Weets beheerst, ook niet te verklaren is door de bepalingen van artikelen 2011 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, daar het uit de ontleding van de verplichting, die appellante aangegaan heeft, geenszins blijkt, dat deze zich voor de verbintenis van een derde jegens Weets borg heeft willen stellen;

Overwegende dat het echter blijkt dat het rechtsverband, dat tussen appellante en haar werknemer

Weets bestaat, veeleer een overeenkomst « sui generis » uitmaakt, waarbij hoofdzakelijk een overdracht van rechten — waarvan geïntimeerde namelijk door de dagvaarding behoorlijk in kennis werd gesteld — door Weets, ten voordele van appellante wordt toegestaan en waarbij deze laatste dientengevolge in zijn plaats wordt gesteld en aldus dezelfde rechten verkrijgt ten opzichte van de derde als deze die een gesubrogeerde bezit;

dat deze verklaring namelijk duidelijk blijkt uit de woorden : « ik ondergetekende verklaar bij deze de N.M.B.S. in mijn plaats te stellen in al de rechten, middelen en vorderingen van gelijk welke aard ook, welke ik bezit tegen derden... », dewelke bij de verklaring van indeplaatsstelling, de dato 1 maart 1948 vermeld, herhaald worden bij artikel 47, lid 2, van het statuut en reglement van appellante;

Overwegende dat het desaan gaande zonder belang is dat appellante eventueel in feite de terugbetaling ten laste van de derde van de door haar aan het slachtoffer voorgeschoten vergoeding niet zal bekomen, noch dat na de overdracht van zijn rechten het slachtoffer niet meer zou gerechtigd zijn tegen de derde een vordering tot schadevergoeding in te spannen;

dat het inderdaad duidelijk blijkt dat de bedoeling van partijen is geweest aan het slachtoffer alle rechten tegen de derde, verantwoordelijk voor het ongeval, te ontnemen en deze rechten aan appellante over te dragen derwijze dat deze laatste alleen, bij de vordering die zij zich voorbehoudt in de plaats van haar werknemer te stellen, het risico van een eventueel onvermogen van de derde op zich neemt;

Overwegende dat een dergelijke overeenkomst immers geenszins tegen de openbare orde indruist en geenszins in strijd is met welke bepaling ook van onze wetgeving; dat er dienvolgens geen reden bestaat aan deze overeenkomst haar volle uitwerksels niet te geven; dat er anders over beslissen overigens tot gevolg zou hebben de verantwoordelijke van een ongeval van alle verplichtingen tot schadeloosstelling te ontlasten, wanneer de werkgever aan het slachtoffer te zijnen voordele een verplichting in de aard van deze, die ter zake aangegaan werd, heeft onderschreven, en de werkgever anderzijds te beroven van de mogelijkheid vergoed te worden ten bedrage van de sommen, die zij ten voordele van haar werknemer heeft voorgeschoten;

Overwegende dat in strijd met de bevestiging van de eerste rechter, de overdracht van rechten uitdrukkelijk voorzien werd als rechtsgrond van de vordering bij de inleidende dagvaarding, blz. 2, voorlaatste lid, met aanduiding van rechtspraak en rechtsleer);

Overwegende dat de ontvankelijkheid van de vordering door de N.M.B.S. in voormelde omstandigheden tegen een derde ingesteld, trouwens door het grootste deel van de rechtspraak en de rechtsleer, alhoewel soms op andere gronden, aangenomen wordt.

*Wat de grond van de zaak betreft :*

Overwegende dat de eerste rechter met reden voor de motieven in het bestreden vonnis vermeld, van oordeel is geweest dat de vordering ongegrond was; dat het immers uit de bestanddelen der zaak en namelijk uit de verklaring van de heer Vrancken, enige ooggetuige van het ongeval, niet blijkt dat geïntimeerde om het even welke fout heeft gedaan, derwijze dat hij verantwoordelijk voor de gevolgen van het ongeval zou kunnen gesteld worden; dat het integendeel blijkt dat het ongeval veroorzaakt werd door een onvoorzichtigheid begaan door het slachtoffer

zelf, dat voor geïntimeerde een onvoorzienbare hinder-  
nis heeft uitgemaakt;

*Om deze redenen,*

Ontvangt de rechtbank het beroep en verklaart het  
ongegrond in de mate hierna gezegd;

Doet het bestreden vonnis te niet voor zoveel het  
de oorspronkelijke eis niet ontvankelijk heeft ver-  
klaard;

Wijzigende, wat dit punt betreft, verklaart de oor-  
spronkelijke eis ontvankelijk;

Bevestigt het bestreden vonnis in zijn andere be-  
schikking namelijk deze die de niet-gegrondheid van  
deze eis heeft vastgesteld;

Verklaart dienvolgens het beroep voor het overige  
niet gegrond en wijst het af;

Verwijst appellante tot de beroepskosten.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 17 april 1956.

Voorzitter : M. Blauwaert.

Rechters : M.M. Maes en Elewaut.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Thuysbaert en Verheyden.

**Wisselrecht. — Verjaring van de wisselvordering onder  
de wet van 20 mei 1872. — Geen bewijs van de  
onderliggende verbintenis door de wisselbrief.**

*Volgens de wet van 20 mei 1872 verjaarden wissel-  
vorderingen door verloop van een termijn van vijf  
jaren, lopende van de tweede dag af na de vervaldag.*

*Wanneer in de wissel geen vervaldag is bepaald,  
moet hij beschouwd worden als een wissel op zicht.*

*De verjaring ten aanzien van een wissel op zicht  
begon volgens artikel 51 van de wet van 20 mei  
1872 te lopen van het verloop af van drie maanden  
na de dag, waarop hij werd geschreven.*

*Een groot deel van de rechtsleer onder de oude  
wetgeving huldigde het stelsel, dat de verjaring van  
de wisselvordering eveneens het tenietgaan van de  
onderliggende vordering teweeg bracht.*

*Zelfs indien de onderliggende verhouding niet  
moet worden beschouwd als verjaard, wordt zij door  
de wissel niet bewezen, zo de wissel niet de onder-  
liggende vordering vermeldt.*

Blondeel t/ Janssens-Van de Vyver.

Overwegende dat de vordering tot de betaling  
strekt van 89.000 fr., welke eiser beweert geleend te  
hebben tot doeleinden van commerciële aard, op 31  
october 1948, aan de echtgenoot van verweerster die  
in 1952 is overleden;

Overwegende dat verweerster de schuld ontkent;

Overwegende dat eiser als bewijs van die beweerde  
schuld een wissel voorlegt, getrokken door hem op  
wijlen de heer Albert Janssens en door deze laatste  
aangenomen;

dat gezegde wissel de accepteur verzoekt te betalen  
89.000 fr. « gewaarborgd door machines en weefge-  
touwen »;

Overwegende dat het voorgebrachte geschrift inder-  
daad alleen het bewijs levert van een belofte om te  
betalen, doch het bewijs niet levert van een ontvangen  
lening;

Overwegende dat de vordering niet strekt tot de

uitvoering van een abstracte verbintenis om te betalen,  
onafgezien van elke oorzaak, doch tot de terugbe-  
taling van een niet bewezen lening;

Overwegende dat verweerster betwist dat de heer  
Albert Janssens handelaar was;

dat eiser die hoedanigheid van handelaar bij de  
overleden echtgenoot van verweerster niet bewijst;

Overwegende dat de lening die hij volgens eiser zou  
aangaan hebben, geen daad van koophandel is  
« per se »;

Overwegende dat de Rechtbank van Koophandel  
aldus onbevoegd is om van het geschil kennis te  
nemen in zover het steunt op de oorspronkelijke over-  
eenkomst;

*Om deze redenen :*

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en  
30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd  
werden,

Verklaart de vordering verjaart voor zover zij steunt  
op een wissel, verklaart zich onbevoegd voor zover de  
vordering op een beweerde lening steunt;

Wijst derhalve de vordering van de hand als niet  
ontvankelijk of als niet gegrond;

Verwijst eiser in de kosten.

## VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

2e Kanton. — 19 april 1956.

Rechter : M. Jans.

Advocaten : Mrs Mathei, Boelens en De Cooman.

**Rechterlijke bevoegdheid. — Bepaling van de bevoegd-  
heid ratione summae. — Verbindbaarheid van de  
eerste door partijen gedane schatting. — Waarde van  
de hoofdeis beslissend. — Rechter en administratie.**

*Wat de bevoegdheid ratione summae betreft, kan  
slechts de eerste door partijen gedane schatting in  
aanmerking worden genomen.*

*Deze schatting bindt inderdaad het gerechtelijke  
kontraat.*

*Wanneer eiser dus in zijn dagvaarding de waarde  
van het geschil geschat heeft, is hij ten opzichte  
van de bepaling van de bevoegdheid niet gerechtigd  
op deze schatting terug te komen in zijn besluiten.*

*De wijziging van de eis in de loop van het geding  
kan evenmin invloed uitoefenen op de bevoegdheid.*

*Om ten aanzien van de bevoegdheid de waarde  
van een geding te schatten, moet men zich houden  
aan de hoofdeis; er dient geen rekening te worden  
gehouden met eventuele na de dagvaarding te  
vervallen verwijsinteresten noch met gevorderde  
dwangssommen.*

*Zo de rechter krachten het beginsel van de schei-  
ding der machten onbevoegd is om kennis te nemen  
van geschillen betreffende door ambtenaren in de  
uitoefening van hun ambt verrichte handelingen, is  
hij wel bevoegd, wanneer het gaat over fouten,  
begaan door ambtenaren, die de perken hunner  
macht hebben overschreden en aldus particuliere  
belangen hebben benadeeld.*

De Vos t/

Ceurremans en V.Z.W.D. Maison du Sacré Cœur.

Aangezien de eis strekt ten einde eerste verweerder  
voor recht te horen zeggen dat de beslissing welke hij

aan tweede verweerster betekend heeft door zijn schrijven van 10 November 1955 onwettig is én omdat dergelijke beslissing slechts door een jury, samengesteld gelijkvormig de bepalingen van artikel 7 van de Wet van 14 juli 1932 getroffen mag worden én omdat zij slechts binnen de maand na aanvang van het schooljaar mag plaats hebben; dat dienvolgens hij zonder recht noch macht gehandeld heeft en beweerde beslissing een loutere feitelijkheid daargestelt, hetgeen eerste verweerster weten moet — en derhalve een fout in zijn hoofdte meer dat hij zich nog plichtig heeft gemaakt aan miskenning der wet door niet de moedertaal of gebruikelijke taal van het kind op te sporen en zich ertoe beperkt heeft na te gaan of zij iet of wat Vlaams verstand;

Eerste verweerster zich dienvolgens te zien en te horen veroordelen om aan aanlegger te betalen:

1. tot vergoeding der schade door hem en zijn kind tot op heden hetzij 31-12-1955, geleden, het bedrag van Fr. 715,—;

2. tot vergoeding der schade door verzoeker en zijn kind in de loop van het geding te ondergaan, het bedrag van Fr. 1.000,— voor de week te beginnen op 3 januari 1956 en het bedrag van Fr. 500,— voor elke nadien begonnen week tijdens welke het kind niet opgenomen zou worden in de Franse bewaarschoolklasse ingevolge het verzuimen door eerste verweerster van aan tweede verweerster schriftelijk te bevestigen dat zijn zogenoemde beslissing van 10 november 1955 van gener waarde is;

beide verweerders voor recht te horen zeggen dat het kind Nadine De Vos gerechtigd is voort in de Franse bewaarschoolklasse te worden opgenomen;

tweede verweerster zich het vonnis tussen aanlegger en eerste verweerster gemeen te horen verklaren en zich bovendien te zien en te horen veroordelen om binnen de 48 uren van de uitspraak van het vonnis het kind tot de Franse bewaarschoolklas toe te laten; beide verweerders het te vellen vonnis uitvoerbaar te horen verklaren bij voorraad, trots alle verhaal, zonder borg en spijs cantonnement; aanlegger verklarende het geding te schatten, in elk zijner hoedanigheid, tegenover elke verweerster in elk zijner hoofden en onderdelen op Fr. 7.500,— zulks om aan de wetten over de aanleg en de bevoegdheid te voldoen;

Overwegende dat aanlegger zijn dochtertje Nadine heeft laten inschrijven in de school staande onder de leiding van tweede verweerster om er bij de aanvang van het schooljaar 1 september 1955 te worden opgenomen in de franstalige bewaarschool;

Overwegende dat op 10 november 1955, eerste verweerster aan de bestuurster van 2e verweerster liet weten dat uit het onderzoek, dat hij ingesteld had, bleek dat zekere leerlingen, waartussen Nadine De Vos, niet in een Franse transmutatieklas thuis hoorden;

Overwegende dat zijn brief verder luidde: «in het belang van die kinderen en tevens van Uw onderwijs-gesticht, ben ik zo vrij U de welgemeende raad te geven de nodige maatregelen te nemen om de onwettelijke toestand die daaruit ontstaan is onverwijd te doen ophouden. Ik verzoek U beleeft mij binnen de drie dagen te laten weten welk gevolg U aan deze aanmaning zult hebben gegeven. Moest ik geen antwoord ontvangen, dan zou ik daaruit afleiden dat er geen instemmend gevolg aan gegeven werd en zou ik daarmee rekening houden bij het opmaken van mijn verslag aan de heer Minister van Openbaar Onderwijs... »;

Overwegende dat 13 november 1955 de bestuurster van tweede verweerster aan eerste verweerster liet

weten dat verschillende leerlingen waartussen Nadine De Vos in een Vlaamse klas zouden geplaatst worden;

#### *Wat de bevoegdheid betreft:*

Overwegende dat eerste verweerster in de eerste plaats de onbevoegdheid ratione summae alsook ratione materiae opwerpt;

Overwegende dat hij verklaart het geding te schatten op meer dan Fr. 10.000,— en verder het grondbeginsel van de scheiding der machten opwerpt;

1. Overwegende dat, wanneer de waarde van het geschil onbepaald is, zij dient geschat te worden door de partijen;

Overwegende dat deze schatting geschiedt onder het toezicht van de Rechtbank;

Overwegende dat zij dient gedaan te worden door de partijen in de dagvaarding of ten laatste in hun eerste besluiten;

Overwegende dat aanlegger, na, in zijn dagvaarding zijn vordering geschat te hebben op Fr. 7.500,—, in zijn eerste besluiten deze schatting vermindert op Fr. 2.500,—; dat hij in zijn aanvullende besluiten zijn eis wijzigt en de geëiste sommen beperkt op Fr. 715,— + Fr. 3.000,— onder voorbehoud van verhoging, in geval van hoger beroep, voor de schade die hem zou berokkend worden na het tussen te komen vonnis;

Overwegende dat, wat de bevoegdheid betreft, slechts de eerste schatting gedaan door partijen in aanmerking kan genomen worden;

Overwegende dat inderdaad deze schatting het gerechtelijk kontrakt bindt;

Overwegende dat bijgevolg wanneer de aanlegger het geding geschat heeft in zijn dagvaarding, hij ten opzichte van de bepaling van de bevoegdheid niet gerechtigd is op deze schatting terug te komen in zijn besluiten;

Overwegende dat de wijziging van de eis in de loop van het geding ook geen invloed kan uitoefenen op de bevoegdheid;

Overwegende dat, om de waarde van een geding te schatten ten overstaan van de bevoegdheid, men zich hoeft te houden aan de hoofdeis;

Overwegende dat geen rekening dient gehouden te worden met gebeurlijke verwijlsintresten te vervallen na de dagvaarding noch met geëiste dwangsommen;

Overwegende dat de eisen tot betaling van dergelijke sommen immers ondergeschikt zijn aan de hoofdeis;

Overwegende dat eerste verweerster beweert dat de titel waarop de eis gesteund is betwist wordt en dat deze titel een hoger waarde heeft dan Fr. 10.000,—;

Overwegende dat de eis niet gaat over de betwisting van een titel doch wel over de interpretatie en de toepassing van een wetsbeschikking;

Overwegende dat iedere rechtbank bevoegd is om een dergelijk geschil te beslechten;

Overwegende dat de schatting van eerste verweerster bijgevolg overdreven is;

II. Overwegende dat, indien de rechtbanken krachtens het grondbeginsel van de scheiding der machten, onbevoegd zijn om kennis te nemen van de geschillen betreffende de daden gesteld door de ambtenaren in de uitoefening van hun ambt, zij wel bevoegd zijn waar het gaat over fouten begaan door ambtenaren die de perken van hun machten overschreden hebben en aldus schade berokkerd hebben aan particuliere belangen;

Overwegende dat om het geschil over Onze bevoegdheid te beslechten, een vraag zich stelt die voorafgaandelijk dient opgelost te worden, namelijk: heeft eerste verweerster zich plichtig gemaakt aan een dergelijke

fout? In andere woorden heeft hij de perken van zijn machten overtreden?

Overwegende dat de taak van een taalopziener erin bestaat toezicht uit te oefenen op de toepassing van de wet van 14 juli 1932 op het gebruik der talen in de openbare en gesubsidieerde scholen, de onwettelijke feiten vast te stellen en te signaleren aan zijn overheid, de Minister van Openbaar Onderwijs;

Overwegende dat hij de macht niet bezit om bevelen te geven;

Overwegende dat de aanmanende en zelfs bedreigende toon die hij aangeslagen heeft in zijn brief van 10 november 1955 aan de bestuurster van tweede verweerster niet kan goedgekeurd worden;

Overwegende dat hij echter niet de perken van de machten van eerste verweerder heeft overschreden;

Overwegende dat het eerste verweerder toegelaten is de betrokken partijen te verwittigen van de houding die hij te hunnen opzichte zal aannemen;

Overwegende dat deze doenwijze, zoniet verplichtend, toch aanbevelenswaardig is;

#### *Wat de ontvankelijkheid betreft :*

Overwegende dat in antwoord op een brief op 29 november 1955 door de raad van aanlegger gericht tot de Minister van Openbaar Onderwijs, de Minister, op 28 december 1955 terecht liet antwoorden dat het geval onder de toepassing viel van art. 2 en 7 van meer genoemde wet;

Overwegende dat, vooraleer zich te wenden tot de rechtbank, het aanlegger behoorde, bij toepassing van art. 7, een onderzoek uit te lokken door de jury voorzien bij dit artikel;

#### *Om deze redenen :*

verklaren ons onbevoegd *ratione materiae*. Verklaren, ten overvloede, de eis niet ontvankelijk.

Zeggen dat de kosten van het geding, ten laste van aanlegger zullen blijven.

## BOEKBESPREKING

A. Sohier : *Droit civil du Congo Belge*. T. II. — 1956. Brussel. — Huis Larcier.

Enkele maanden geleden bespraken wij in dit weekblad de reeds verschenen boekdelen van « *Droit Civil du Congo Belge* ». Het tweede deel kwam nu ook van de pers en verdient andermaal volle aandacht.

Wij hadden reeds de gelegenheid de heer A. Sohier geluk te wensen bij het leveren van dit standaardwerk over de Congolese Burgerlijke Wetgeving. Onze verwachtingen betreffende het tweede boekdeel « *Contrats et Obligations* » werden in genermate teleurgesteld.

Dit belangrijk rechtskundig onderwerp werd, evenals de vorige, op quasi perfecte wijze behandeld; het vormt met het ganse werk een waardig geheel.

Niet minder dan drie eminente rechtsgeleerden verleenden hun medewerking; de heren P. Orban, ere-advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel en tevens oud-magistraat in Belgisch Congo; J. Le Cocq de Pletincx en L. Grognaard, beide advocaten te Brussel.

Deze drie juristen, zoveel hoofden zoveel zinnen, hebben hun beste krachten besteed om het onderwerp van Overeenkomsten en Contracten zo diep mogelijk uit te

putten en zo breed mogelijk uit te werken. Daarin zijn zij werkelijk geslaagd, want zij hebben een omstandig gewrocht afgeleverd, waarin alles voorzien werd en geen enkel punt onbesproken bleef.

Louter rechtskundig gezien had het o.i. echter volstaan niet zo breedvoerig uit te weiden over begrippen die nu eenmaal door elke juridisch gevormde geest worden verondersteld gekend te zijn.

Het werk is enerzijds voor de jurist, die zich inlaat met koloniale aangelegenheden, te uitgebreid, in die zin dat ettelijke bladzijden ongelezen zullen overgeslagen worden, en anderzijds voor de leek, die nu eenmaal een koloniale loopbaan koos, te omvangrijk om erin degelijk thuis te geraken.

Naast de vele goede eigenschappen van het werk is dit het enig verwijt dat aan de auteurs kan gemaakt worden.

Indien het opzet van de schijvers erin bestond tevens een leidraad te zijn voor studenten die zich uitsluitend voorbereiden op een koloniale loopbaan, zijn zij hierin natuurlijk volkomen geslaagd.

Bijvoorbeeld : de 1e en 2e hoofdstukken van 1e titel van het 1e deel, waarin de grondbestanddelen van het contract worden behandeld, vertonen te veel gelijkenis met de reeds in de universiteiten gedoceerde grondbeginselen van de contractenleer.

Verre van ons te beweren dat het 2e hoofdstuk volkomen overbodig ware geweest, vermits 25 artikelen van het Congolees Burgerlijk Wetboek erin werden behandeld, nl. de artikelen 8 tot 32; al deze artikelen, behalve artikel 24, zijn echter letterlijk overgenomen uit ons Burgerlijk Wetboek.

Hetzelfde zou dan ten slotte kunnen gezegd worden van de vele andere hoofdstukken, die meestal artikelen behandelen die de letterlijke reproductie zijn van ons Burgerlijk Wetboek.

De auteurs lieten verder in de 5e titel de gelegenheid voorbij gaan de authentieke akten van Belgisch Congo op uitgebreide wijze te behandelen, om reden zij meenden dat het hier uitsluitend een administratieve wetgeving betrof. Dit is wel spijtig te noemen, want het zou een volledig beeld gegeven hebben van de onderscheidelijke bewijsmiddelen die in onze kolonie enigszins afwijken van die welke in het moederland gelden.

De verdienste van de auteurs blijft echter groot waar steeds een omstandige rechtspraak wordt aangehaald en telkens wordt verwezen naar de rechtsleer in België, hetgeen het voordeel biedt de kleine onderscheidingen tussen onze en de koloniale wetgeving aan te duiden. De verschillen in economische en sociale omstandigheden tussen België en Congo krijgen eveneens hun recht en laten toe een oordeel te vellen over het al dan niet noodzakelijk, nuttig of gewenst zijn van beschikkingen die in België van kracht zijn.

Tevens wordt in de inleiding duidelijk het toepassingsgebied van de Congolese Codices omschreven, en wordt er gewezen op gebeurlijke toepassing van vreemde wetgeving. Een vaste basis op gebied van internationaal privaatrecht is dus voorhanden.

Het 3e hoofdstuk van titel I handelt over het tot stand komen van het contract, waaromtrent in het Wetboek geen uiteenzetting voorkomt. Het vertoont dus werkelijk nut en de stof werd degelijk behandeld.

Ook het 7e hoofdstuk over het beëindigen der contracten werd systematisch en klaar opgesteld.

De schrijvers hebben niet gevreesd de tekortkomingen aan te duiden van het Koloniaal Burgerlijk Wetboek waar, bijzonderlijk wat betreft de overeenkomsten, te veel werd afgeschreven van de Code Napoleon; zo b.v. nopens het strafbeding dat geen modaliteit is van het contract zelf, maar wel, zoals terecht opgemerkt, van

de gedwongen uitvoering ervan. Deze laatste vertoont noodzakelijkerwijze merkelijke verschillpunten met de in België bestaande normen.

Het derde deel is bepaald boeiend; hierin worden de voornaamste gebruikelijke overeenkomsten beschreven, in verband met de plaatselijke gewoonten in Congo. Achtereenvolgens worden verkoop, verhuring, lening, inbewaargeving, mandaat, borgstelling, dading en pandgeving telkens op uitstekende wijze in een afzonderlijke titel behandeld.

Het werk sluit met de verjaring als 4e deel (feitelijk het voorlaatste, want er is nog een klein aanhangsel van 2 bladzijden als 5e deel).

Waar aan dit laatste onderwerp gewoonlijk weinig aandacht wordt verleend, krijgen we hier een volledige uiteenzetting die zelfs voor niet-kolonialen zeer nuttige gegevens bevat wat hun praktijk hier te lande betreft.

Met zijn kwaliteiten, alleszins oneindig talrijker dan de gebreken die eerder van zuiver theoretische aard zijn, blijft het werk een doelmatig instrument dat al wie belang stelt in het Congolees recht zich zal aanschaffen.

P. D. S.

## OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 februari - 28 februari 1957)

### I. Staats- en Administratief Recht.

1. *Internationale Overeenkomst.* — In het Staatsblad van 1 februari 1957 (602) verscheen de tekst van de Internationale overeenkomst betreffende het goederenvervoer per spoorweg en van de bijlagen, ondertekend te Bern op 25 oktober 1952.

2. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Bij K.B. van 5 januari 1957 (S. 1 februari 1957, 710) wordt het K.B. van 27 januari 1954 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Verkeerswezen aangevuld.

3. *Onderwijs.* — Het K.B. van 29 december 1956 (S. 2 februari 1957, 724) stelt de voorwaarden vast tot erkenning van de personeelsleden der gesubsidieerde inrichtingen voor Technisch Onderwijs.

4. *Landbouw.* — Het K.B. van 30 november 1956 (S. 3 februari 1957, 770) wijziget het K.B. van 25 oktober 1955 tot vaststelling van het organiek kader van de nationale dienst voor afzet van land- en tuinbouwprodukten.

5. *Ministerie van Volksgezondheid.* — Het K.B. van 28 december 1956 (S. 3 februari 1957, 776) stelt de schalen vast verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin.

6. *Landbouw.* — Het M.B. van 1 februari 1957 (S. 6 februari 1957, 823) stelt het bedrag der premien vast toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen.

7. *Scheepvaartwegen.* — Het K.B. van 30 januari 1957 (S. 7 februari 1957, 843) wijziget het K.B. van 15 oktober 1935, houdende reglement betreffende de politie en de scheepvaart der bevaarbare waterwegen onder beheer van de Staat.

8. *Ondernemingsraden.* — Het K.B. van 7 februari 1957 (S. 9 februari 1957, 880) wijziget het Regents-

besluit van 13 juni 1949 tot oprichting van de ondernemingsraden.

9. *Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Sport.* — Bij K.B. van 24 december 1956 (S. 10 februari 1957, 899) wordt het bedrag der presentatiegelden en van de verplaatsings- en verblijfsvergoedingen toegekend aan de leden van de hoge Raad en van het beheerscomité van het Nationaal Instituut voor de Lichamelijke Opvoeding en de Sport vastgesteld.

10. *Volksgezondheid.* — Het K.B. van 29 januari 1957 (St. 10 februari 1957, 900) wijziget het K.B. van 29 december 1953 waarbij, in uitvoering van de wet van 11 maart 1950 de algemene voorwaarden voor het lozen van afvalwater, dat niet van gemeenteriolen afkomstig is, worden vastgesteld.

11. *Onderwijs.* — Het K.B. van 18 december 1956 (S. 7 februari 1957, 902) stelt de voorwaarden en modaliteiten vast van het examen tot verkrijgen van het bekwaamheidsgetuigschrift voor het ambt van kantonaal inspecteur van het Lager Onderwijs.

12. *Identiteitsbewijs voor vreemde kinderen.* — Het K.B. van 16 januari 1957 (S. 13 februari 1957, 938) wijziget, wat de kinderen van sommige bevoorrechte vreemdelingen betreft, het K.B. van 14 november 1955 tot instelling van een identiteitsbewijs voor kinderen beneden 12 jaar.

13. *Verblijf van vreemde kinderen.* — Het K.B. van 16 januari 1957 (S. 13 februari 1957, 939) wijziget voor wat de kinderen van sommige bevoorrechte vreemdelingen betreft, het K.B. van 6 december 1955 betreffende het verblijf in België van sommige bevoorrechte vreemdelingen.

14. *Ministerie van Landbouw.* — Het K.B. van 6 februari 1957 (S. 13 februari 1957, 941) stelt het organiek kader vast van het Ministerie van Landbouw.

15. *Landbouw.* — Het K.B. van 5 februari 1957 (S. 14 februari 1957, 981) wijziget het K.B. van 10 februari 1954 betreffende de verbetering van het rundvoeras.

16. *Ministerie van Economische Zaken.* — Het K.B. van 29 januari 1957 (S. 14 februari 1957, 996) wijziget het organiek kader van het Ministerie van Economische Zaken.

17. *Oorlogsschade.* — *Bevoegdheid van de provinciale directeurs en van de commissies van beroep.* — Het K.B. van 10 januari 1957 (S. 15 februari 1957, 1016) wijziget het ambtsgebied van de provinciale directeurs en van de commissies van beroep voor oorlogsschade van Antwerpen, Brabant en Limburg.

18. *Ministerie van Openbare Werken.* — Het K.B. van 21 januari 1957 (S. 15 februari 1957, 1017) wijziget het K.B. van 5 december 1955 tot vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw, sector Openbare Werken.

19. *Financiën.* — Bij K.B. van 14 februari 1957 (S. 16 februari 1957, 1060) wordt de Minister van Financiën gemachtigd onder door hem vast te stellen voorwaarden een lening genaamd (4,5 %) lening 1957-1972 uit te geven voor een nominaal bedrag van vijfhonderd miljoen.

20. *Financiën.* — Het M.B. van 14 februari 1957 (S. 16 februari 1957, 1061) stelt de voorwaarden en modaliteiten vast betreffende de uitgifte van de 5,5 % lening 1957-1972.

21. *Landsverdediging*. — Bij K.B. van 15 februari 1957 (S. 17 februari 1957, 1085) wordt een uitgebreid comité der stafhoofden opgericht.

Bij hetzelfde besluit worden de samenstelling en de bevoegdheid van dit comité bepaald.

22. *Ministerie van Landbouw*. — Het K.B. van 12 februari 1957 (S. 17 februari 1957, 1086) wijzigt het K.B. van 6 februari 1957 houdende vaststelling van het organiek kader van het Ministerie van Landbouw.

23. *Verkeer*. — *Snelheidsbeperking*. — Bij K.B. van 16 februari 1957 (S. 17 februari 1957, 1094) wordt de snelheid der motorvoertuigen voor burgerlijk gebruik beperkt tot 80 Km. per uur.

24. *Volksgezondheid*. — Bij K.B. van 13 juni 1956 (S. 17 februari 1957, 1098) wordt een nieuwe farmacopeecommissie ingesteld.

25. *Ministerie van Landbouw*. — Bij K.B. van 12 februari 1957 (S. 20 februari 1957, 1134) wordt het K.B. van 14 januari 1956 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Landbouw aangevuld.

26. *Verkeerswezen*. — Bij K.B. van 11 februari 1957 (S. 22 februari 1957, 1179) worden sommige instellingen van openbaar nut voor gemeenschappelijk vervoer van de verplichting om een verzekering aan te gaan voor hun motorrijtuigen vrijgesteld mits naleving van de bij de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering in zake motorrijtuigen gestelde voorwaarden.

28. *Internationale Overeenkomst*. — In het Staatsblad van 27 februari 1957 (1278) verscheen het wijzigingsakkoord tussen België en Canada betreffende het luchtvervoer, ondertekend door wisseling van brieven gedateerd Ottawa 25 mei en 20 juli 1956.

29. *Internationale Overeenkomst*. — In het staatsblad van 27 februari 1957 (1279) verscheen de tekst van het akkoord tussen België en Chili tot afschaffing van de reisvisum-verplichting, gesloten bij wisseling van nota's gedagtekend Santiago, 9 oktober 1956.

30. *Internationale Overeenkomst*. — In het Staatsblad van 27 februari 1957 (1281) verscheen de tekst van het akkoord tussen België en Pakistan betreffende de afschaffing van de reispas verplichting gesloten bij wisseling van nota's gedagtekend Karachi 16 en 19 oktober 1956.

31. *Financiën*. — Bij K.B. van 20 februari 1957 (S. 27 februari 1957, 1283) wordt de Nationale Maatschappij voor de huisvesting ertoe gemachtigd onder staatswaarborg een lening van vijfhonderd miljoen frank aan te gaan.

32. *Verkeerswezen*. — Het K.B. van 21 februari 1957 (S. 27 februari 1957, 1287) wijzigt het Regentsbesluit van 15 maart 1947 houdende reglement betreffende de machtigingen tot het bezoldigd vervoer van personen evenals het Regentsbesluit van 20 augustus 1947 houdende politiereglement betreffende de exploitatie van de taxidiensten.

33. *Ministerie van Koloniën*. — Het K.B. van 16 januari 1957 (S. 28 februari 1957, 1310) wijzigt het organiek kader van het Ministerie van Koloniën.

34. *Gemeentesecretaris en Gemeenteontvanger*. — Bij K.B. van 19 december 1956 (S. 28 februari 1957, 1311) wordt het bij de wet van 3 augustus 1919 en 27 mei 1947 verleende voorkeurrecht buiten toepassing

verklaard ten aanzien van de betrekkingen van de Gemeentesecretaris en Gemeenteontvanger.

35. *Nationaal Instituut voor de Huisvesting*. — Het K.B. van 23 februari 1957 (S. 28 februari 1957, 1316) stelt het bedrag vast van het presentiegeld en van de vergoedingen voor reis- en verblijfkosten toegekend aan de leden van de Hoge Raad en van het beheerscomité van het Nationaal Instituut voor de Huisvesting.

## II. Burgerlijk Recht.

36. *Scheiding van Tafel en Bed*. — Bij de wet van 14 februari 1957 (S. 21 februari 1957, 1150) worden de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek voor wat de gevolgen van de scheiding van tafel en bed betreft aangevuld door twee nieuwe artikelen resp. artikel 311 ter en 311 quater.

Blijkens het nieuwe artikel 311 ter zal het eindvonnis of het eindarrest ten aanzien van de goederen der echtgenoten terugwerkende kracht hebben tot op de dag van de instelling van de eis.

Ten aanzien van derden heeft het echter slechts uitwerking nadat het vermeld werd op de kant van de in België opgemaakte of overgeschreven huwelijksakte of bij gebreke van een in België overgeschreven huwelijksakte nadat het in de door het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorgeschreven vormen werd bekend gemaakt.

Krachtens het nieuwe artikel 311 quater moet de echtgenoot in wiens voordeel de scheiding van tafel en bed bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest werd toegekend, het beschikking gedeelte van dit vonnis of van dit arrest binnen 2 maanden aan de ambtenaar van de Burgerlijke Stand van de plaats waar de echtgenoten op het ogenblik van de instelling der vordering hun woonplaats hadden.

Het exploitat van betekening wordt ter kennis gebracht van de partij tegen wie de scheiding van tafel en bed werd bekomen. Binnen de maand na de betekening laat de ambtenaar van de Burgerlijke Stand het vonnis of het arrest vermelden op de rand van de huwelijksakte indien deze in België werd opgemaakt of overgeschreven.

## III. Rechterlijke Inrichting.

37. *Krijgsraden*. — Het K.B. van 14 januari 1957 (S. 7 februari 1957, 840) stelt de bevoegdheden vast van de kamers in de schoot van de bestendige krijgsraden.

## IV. Arbeidsrecht en Maatschappelijk Hulpbetoon.

38. *Pensioen van gebrekkige wezen van de leden van leger en rijkswacht*. — Het K.B. van 2 februari 1957 (S. 14 februari 1957, 983) regelt het pensioen der gebrekkige wezen van de leden van leger en rijkswacht.

39. *Ziekte- en Invaliditeitsverzekering*. — *Miliciens*. — Bij K.B. van 13 februari 1957 (S. 17 februari 1957, 1084) worden de toekenningsvoorwaarden betreffende de uitkeringen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering aan sommige miliciens die huiswaarts of met onbepaald verlof werden gezonden, bepaald.

40. *Ziekte- en Invaliditeitsverzekering*. — Het M.B. van 6 februari 1957 (S. 24 februari 1957, 1224) wijzigt het M.B. van 22 september 1955 tot uitvoering van het organiek K.B. van de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de bilaterale en multilaterale overeenkomsten betreffende de Maatschappelijke Zekerheid in

zoverre zij de ziekte- en invaliditeitsverzekering beogen.

41. *Werkeloosheidsuitkeringen*. — Het K.B. van 23 februari 1957 (S. 25-26 februari 1957, 1250) stelt het bedrag der werkeloosheidsuitkeringen vast.

#### V. Economisch Recht.

42. *IJzernijverheid*. — *Statistieken*. — Het K.B. van 24 februari 1957 (S. 13 februari 1957, 951) wijzigd wat betreft de maandelijks statistiek van de bedrijvigheid in de ijzernijverheid, het M.B. van 7 maart 1951 waarbij statistieken van de activiteit en van de voortbrenging der cokesfabrieken, der fabrieken van steenkoolbriketten, der ijzer- en staalvoortbrengende nijverheid der non-ferrometalen, der steengroeven en aanverwante nijverheden worden voorgeschreven.

43. *Industrie van de afwerking*. — Bij K.B. van 9 januari 1957 (S. 14 februari 1957, 384) wordt een jaarlijkse statistiek van de voortbrenging voorgeschreven in de industrie van de afwerking (het bleken en het voorbereiden, het appretieren, het verven en het bedrukken).

#### VI. Fiscaal Recht.

44. *Met het zegel gelijkgestelde taxes*. — De wet van 30 januari 1957 (S. 10 februari 1957, 890) wijzigd het wetboek der met het zegel gelijkgestelde taxes.

H. Boonen.

## MEDEDELINGEN

### CURATOREN DER RIJKSUNIVERSITEIT TE LEIDEN

Leiden, 1 maart 1957.

*Lectori Salutem!*

Mr. S. J. Visser, overleden in 1919, heeft zijn vermogen vermaakt aan de Leidse Universiteit onder voorwaarde, dat de rente wordt aangewend om de studie van het volkenrecht en het internationaal privaatrecht te bevorderen. In het bijzonder was het zijn wens, dat periodiek een som van tenminste f 5.000,— zou worden besteed voor het uitschrijven van een internationale prijsvraag.

In overeenstemming met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid heeft het College van Curatoren der Rijksuniversiteit te Leiden, als beheerder van de stichting Legatum Visserianum, thans de volgende prijsvraag uitgeschreven:

« Het Legatum Visserianum vraagt een kritische bespreking van de antwoorden in wetten en verdragen, ontwerpen van wetten of verdragen, jurisprudentie en doctrine gegeven op de vraag, naar welke wet in een internationaal geval moet worden beoordeeld, of door rechtshandelingen van een gevolmachtigde, een pseudo-gevolmachtigde of een zaakwaarnemer met een derde de vertegenwoordigde jegens de derde gebonden en gerechtigd is en of aansprakelijkheid van de pseudo-gevolmachtigde of zaakwaarnemer jegens de derde bestaat. »

De antwoorden moeten, in het Nederlands, Zuid-Afrikaans, Duits, Engels of Frans getikt, vóór 1 maart

1959 worden toegezonden aan het College van Curatoren. De manuscripten moeten een motto dragen, hetwelk herhaald wordt op een bij de manuscripten gevoegde verzegelde enveloppe, die de naam en het adres van de schrijver of schrijvers bevat. Van elke inzender wordt slechts één antwoord ingewacht.

Aan de antwoorden, die naar het oordeel van ons College, gehoord de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, daarvoor in aanmerking komen, zullen prijzen worden toegekend tot een maximum van f 5.000,—. Het College behoudt zich het recht voor het beschikbaar te stellen bedrag onder verschillende inzenders te verdelen.

Het Curatorium behoudt zich het recht voor, bekroonde inzendingen, die niet door de inzenders of door het fonds worden gepubliceerd, te doen opnemen in de verzamelingen van de Universiteitsbibliotheek.

Het bovenstaande te uwer kennis brengende, zullen wij het ten eerste op prijs stellen ind'en U, op de wijze, welke U het doelmatigst voorkomt, de aandacht van de belangstellenden op deze internationale prijsvraag wilt vestigen.

Het College van Curatoren der Rijksuniversiteit  
te Leiden,

Dr J. E. Baron de Vos van Steenwijk,  
Voorzitter.

Mr N. F. Hofstee, Secretaris.

## TIJDSCHRIFTEN

*Nederlands Juristenblad*, afl. 10, 9 maart 1957:

Mr J. C. M. Leyten: Rechtspositivisme tegenover wetspositivisme (II, slot). — Mr G. A. M. Depla: De Hoge Raad en de actie uit ongegronde verrijking, met onderschrift van Mr H. M. Bregstein. — Mr J. L. F. van Essen: Het Suez-Kanaal.

*Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie*, n° 4482, 9 maart 1957:

Prof. Mr J. C. van Oven: Artikel 177 B.W. (I). — Mr J. J. Beyerman: Verloren gegane notariële archieven. — A. A. Moggré: Levensverzekering, m.o. Y. D. C. van Duyn. — Prof. Mr G. de Grooth: Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht (IX).

*Journal des Tribunaux*, n° 4142, 10 mars 1957:

Le droit chinois contemporain. — Jurisprudence.

*Répertoire Fiscal*, n° 12, décembre 1956:

Maurice Donnay: Le droit de succession en cas d'adoption. — René Van Gend: L'hypothèque légale en matière d'impôts directs est-elle encore occulte.

*Recueil Général de l'enregistrement et du notariat*, mars 1957:

C. Scailteur: Remarques sur l'interprétation des lois fiscales.

*Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation*, 10e cahier, 9 mars 1957:

J. M. Aubry: Le retrait de l'honorariat des fonctionnaires.

*Juris Classeur Périodique*. — *La semaine juridique*, n° 10, 6 mars 1957:

Jurisprudence.